

ELŐFIZETES:

Egész évre . 6 ft.
Fél évre . . 3 ft.
Negyed évre 1 ft. 30 kr.

A lap szellemi részét
illető küldemények a
szerkesztőnek, anyagiak
a lap tulajdonosnak kül-
dendők.

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ KÖZLÖNY.

HIRDETESI DIJ:

egy 1 hasábos petit sor
10 kr., többzetűri hirde-
tésnél olcsóbb. Nyilnter
sora 25 kr. Bélyegdíj min-
den hirdetésnél 30 kr.
A hirdetések Bittermann
Nándor nyomdájában és
a szerkesztőnél fogad-
tatnak el.

Kéziratok nem küldetnek vissza.

Egyes szám ára 15 kr.

Megjelenik minden kedden.

Egyes szám ára 15 kr.

A terménykiállítás bezáráó ünnepélye.

edden d. u. 5 órakor ele-
gans uri és női közönség
töltötte meg a kiállítási
terem mellékhelyiségeit. Öt
órákor Széchényi József,
a kiállítás elnöke, jelt adott
és a temből a látogatók ki-
vonultak. Az elnök feszült
figyelem közt felolvastatta a
kitüntetettek alábbi névsorát,
mit helyenkint, kivált az is-
méltó neveknel a közönség
éljenzéssel szakított félbe.

A »Terménykiállítás« első osztályának meg-
bírálására választott bizottság, mely Szemző Gyula
elnöksége alatt Dr. Molnár István Lajos jegyző,
Konyovits Jusztin, ifj. Trischler Ferenc és Vesze-
linovits Péter tagokból állott, a következő kiál-
lítokat tüntette ki:

I. vagy gabona csoportban nyert:

Bakalits Mladen, martonosi földmives, bu-
zára 3 drb aranyat és dicséző oklevelet.

Vidakovich Ádám, nemes-militicsi gazda,
buzára egy drb aranyat és dics. okl.

Hengen Antal, sztanisicsi gazda, buzára egy
drb aranyat és dics. okl.

Dicséző oklevelet nyertek még:

Stankovics Lázár, ósztatári gazda, a ga-
bonafélék és konyhanövények köréből általá-
ban; a küsszállási uradalom a gabnafélékre álta-
lában; továbbá bajsai Vojnich Jakab, nemesített;
Bikár Pál zombori gazda, tavaszi; Siskovits Ta-
más, almási nagybirtokos, amerikai; Frey Fe-
renc, rigyicai gazda, magyar buzára.

Id Dzsinitz Antal, zombori gazda, árpára és
kukoricára; Vojnits Sándor, szabadkai gazda,
árpára és zabra; Sarajlics Péter, zsabylai gazda,
zabra és kukoricára; Maison Mihály, rigyicai
plébános, amerikai zabra.

II. vagy konyhanövények csoportjában:

Egy-egy aranyat és dics. okl. Kratzer Jó-
zsef, rigyicai gazda, 13 féle babra és nemesfaju
burgonyára; Gessler Lőrinc hodsághi gazda,
óriási étítőkjeire.

Dicséző oklevelet nyertek:

Karakésvits Simon, moholyi gazda, általá-
ban; Esztergamy Károly, zombori gazda, babra,
mákra, burgonyára és sáfrányra; Báró Rudits
József, almási nagybirtokos, burgonyára és babra;
Gromon Dezső, vajszkai nagybirtokos, kölesre
és káposztára; Pál Antal, nemes-militicsi gazda,
több rendbeli burgonyára; Pletikoszits Sándor,
szóntai plébános, paprikára; Rettich Mátyás,
rigyicai lakos, óriási vöröshagymára; Mészáros
József, moholyi és Kempel Péter, rigyicai gaz-
dák, tökre; a cs. és kir. 23. ezred zombori tar-
talék-parancsnoksága, répára, retekre és zöld-
sége; Csarsch Sándorné, zombori gazdasszony,
virágos káposztára; Falcione Gusztáv, zombori
lakos, virágos káposztára; Atkanackovits György,
zombori gazda sárga paradicsomra.

Jegyzet. Ezen osztályban azért adatott ki
a kikötött tiznél hárommal több oklevél, mert
a három kitüntetett tők a takarmányfélékhez is
soroztathatott volna.

III. vagy kereskedelmi növények csoportjában:

3 drb aranyat és dics. oklev. Bácsér János,
zombori gazda, nemesfaju dohányaira; egy-egy
aranyat és dics. okl. Meyer József, hodsághi és
Oszvald Sebestyén gajdobrai gazdák, kenderre;
továbbá dicséző oklevelet kaptak: Széchényi Jó-
zsef, zombori birtokos, kenderre; Mezey Károly,
palánkai és Hausz István hodsághi lakosok, ken-
derre; Kórits Mátyás, zombori és Nagy Mihály,
palánkai gazdák, dohányra; özvegy Molnár Já-
nosné, petrovozellői lakos, nemesfaju sáfrányra;

a futtakai uradalom és péklai öntöző telep álta-
lában; Belt Sebestyén, zombori gőzmalomtulaj-
donos, tizféle lisztre; Jónász Samu, zombori pék-
iparos, kenyereire.

IV. vagy takarmánymag csoportban.

Dicséző oklevelet érdemeltek: Mateisz Jó-
zsef, rigyicai lakos, moharra; Roheim Károly,
bezdáni gazda, kukoricára; a Ferenc-csatorna
kis-sztatári telepe, gabona-moharra; Falcione
Nándor, óriás répára.

Mind a négy csoportbeli egyaránt jeles
cikkeikért általános négyszeres dicséző okleve-
let érdemeltek: Vojnits Dávid, morovicsai, Gott-
lieb Márton, zombori, és Polyákovits Alajos sza-
badkai gazdák.

8 darab aranyat a bíráló bizottság nem
osztott ki.

A »Terménykiállítás« második osztályának
megbírálására választott bizottság, mely Gertinger
Adolf elnöksége alatt Zsuffa Vince jegyző, Dr.
Rátai József, Boromisza Tibor, Zsivánovits Samu,
Leovits Gedeon és Valter Nándor tagokból ál-
lott, a következő kiállítokat tüntette ki:

I. Szőlőre diszokmányt nyertek:

Heizler Ferenc zombori; Polyákovits Alajos
szabadkai; Vojnits Dávid morovicsai gazdák.

Dicséző oklevelet nyertek többfaju asztali
szőlőre: Athanackovits György, Mihelits Péter,
Szalay Ferenc és Kovács Gizella zombori lakosok.

II. Borra diszokmányt nyertek:

Polyákovits Alajos szabadkai, Br. Rudits
József almási és Torma József doroszói szőlő-
tulajdonosok.

Dicséző oklevelet nyertek: Ertl János és
Pletikoszits Sándor szóntai, Vuits Radoszavlye-
vits Márk zombori lakosok.

III. Gyümölcsre diszokmányt nyertek:

Polyákovits Alajos szabadkai, Szakál József
jankováci, Vojnits Simon szabadkai kertészgaz-
dák kitünő faju almákra és körtékre.

Dicséző oklevelet nyertek: Frey Imre és
Athanackovits György zombori, Császár Sándor
és Sztahulyák Endre bezdáni, id. Pál Antal és
Széchényi Jenő nemes-militicsi, Harlikovits Ká-
roly palánkai, Karakésvits Simon moholyi la-
kosok és Moholy nagyközség, — szép ízletes al-
mára és körtére; Józits István zombori lakos,
kései görögdiányrére; Gáálné Deák Róza zom-
bori urhölgy, gyönyörű befőttjeire, Boromisza
Teréz és Erzsike, jankováci testvér kisasszonyok,
cukros aszalt gyümölcsre.

IV. Mézre dicséző oklevelet nyertek:

Staudacher József, Masirevits György zom-
bori és Balassy Szilárd veprováci lakosok.

Elnök ezután alkalmi beszédet mondott,
melyben hangsúlyozta, hogy az imént együtt
látott szép terménycsoport csak egy csekély kis
százaléka a bányaszerűleg gazdag Bács megye
évi készletének és már így, a kívánatos cél sze-
rény megközelítésében is sok tanulságost mutat.
Megismerkedtettem a termelőt a fogyasztóval; a szép
és jó fajokat nagyobb körben keresettké tette;
fokozta a nemes vetélyszenvet; felköltötte a tu-
dománytól támogatott tapasztalat titkai iránt a
közérdekeltséget. Vajha egy közelebbi alkalom-
kor ezen hatás minél fényesebb eredményekben
igazolódjék. Záradékul köszönetet mondott mind-
azon uraknak, akik a kiállítás megteremtése kö-
rül működtek; különösen Vukicsevits Péter vá-
rosi tanácsosnak, mint a végrehajtó bizottság
buzgó elnökének, meg a két titkárnak, dr. Mol-
nár István Lajosnak és Zsuffa Vincének.

A kiállítás elnökének Boromisza Tibor, a
gazd. egylet jelenlevő másodelnöke mondott
meleg köszönetet.

A bankett.

Este 8 órakor 70 terítékű bankett volt a
»Vadászkürt« szépen felterített emeleti nagy
termében. Az ízletes vacsora alatt csakhamar
megeredt a toasztok árja. Sándor Béla főispán

ur a megyei gazdasági egyesület vezetőire; Bo-
romisza Tibor a főispánra; Széchényi József a
kiállítókra; Schmausz alispán a gazdasági egylet
felvirágzására; Dr. Molnár trefásan Vojnits Dá-
vidra, mint kávébabjával az új fogyasztási tör-
vény kijátszójára; Széchényi Jenő Hoffmann
polgármesterre; Dr. Molnár Zsuffa kiáll. végr.
biz. titkárára; Kozma a »Bácska« szerkesztő-
jére; Barthal József az örökifju Gertinger Adolfrá,
mint gazdasági érdekeink felszázados munkására;
Dr. Molnár Gottlieb Mártonra, mint krumpli-
specialistára; Schmausz Endre Parcssetich Félix
óbecsei közjegyzőre; Dr. Molnár Boromisza Ti-
borra, mint e kiállítás Ádámjára; Zsuffa Szé-
chényi elnökre; Széchényi »a kiállítás kapuzá-
rása előtt« annak buzgó titkárára.

Ezután már nem jegyeztünk, mert a társa-
ság fölkelt és így szokás szerint háromfelé is
folytak a gyalogtoasztok. A vig hangulatu tár-
saság tizenegyig maradt együtt; akkor a na-
gyobb rész elment a Szabadkához fekete ká-
véra... mert annak jó bora van.

A terménykiállítás.

Ha a megtartott terménykiállítás tárgyaira
csak egy futó pillantást vetünk, az első áttekin-
tésnél a gyümölcs és a szőlő tűnik fel legin-
kább, nem annyira a tömegre nézve, mint in-
kább azon körülménynél fogva, hogy e két cso-
port, számlálhatlan fajban és csupa válogatott
példányokban van képviselve. Lehetetlenség e
helyen, különösen a nagy kiállítókról, meg nem
emlékezni, különösen pedig Polyákovits Alajos
palicai borairól és 60 faju asztali szőlőiről. Gyűj-
teményében nagyszerű volt a szőlőkkel megter-
helt Bachus alak. Az almákat és körtvéket véve
tekintetbe, egy-egyből több mint 30 válogatott
fajban volt kép, viselve. Általában a merre az
ember fordult, legyen az akár bor, akár gyümölcs
vagy szőlő, akár gabona és kerti vetemény,
mindenütt Polyákovits nevével találkozunk. A
legválogatottabb asztali szőlőfajok ép ilyen kép-
viselője volt továbbá különösen Heissler Ferenc
zombori iparos, szőlői 60 fajban voltak képví-
selve. Gyönyörűség volt nézni azon üde friss ki-
nézésű szőlő csoportozatot, mely mintegy csábí-
tónak és ingerlőleg hívta fel a közönséget, annak
megjézésére. Nem is lehet tehát csodálni, hogy
3-ik napon, a kiállítás bezártakor, a 60 tányéron
kiterített szőlőlőből 60 szem sem maradt vissza.
Lehetetlenség ez alkalommal különösen a kiállít-
ás éltető szelleméről, a mindig vig kedvű és a
bőkezű adakozóról, az általánosan ismert Dávid
bácsiról meg nem emlékezni, mert nem volt ta-
lán egyetlen egy gyerek sem, kit Dávid bácsi
szőlőlőből a 3-ik kiállítási napon, ha pár szem-
mel is meg nem kínált. Beszélgetései közül
ezt érdemesnek tartom idejegyezni. Midőn ugyan-
is egy jóképű magyart szintén szőlőlőjével meg-
kínált, ez azon szavakkal fordult Dávid bácsihoz:
»Kicsoda az úr?« s midőn megmondá, hogy »én
Vojnits Dávid ómorovicsai lakos vagyok« viszont
ő meg azt tette hozzá, »hogy én meg Tury va-
gyok a bezdáni árvák atyja; majd meglátja
mennyit beszéllek az úrról.«

Gyönyörű volt Athanackovits György zom-
bori főjegyzőnek is a gyümölcs és a szőlő, valamint
Pál Antal nemesmiliticsi és Szakál József jankov-
váci földbirtokosok gyümölcs gyűjteménye. Nem
mellőzhetvén ez alkalommal Sztahulyák Endre
gyümölcs gyűjteményét sem, benne különösen fel-
tünő szépségű Maclura aurantiakát, mely kül-
sejére a narancshoz hasonlítván, mindenki érdek-
lődéssel kérdezősködött termése és faja iránt;
tudvalevőleg pedig ennek cserjéje ép oly jó
szolgálatot tesz kerítésnek mint az itt már mind-
inkább szélesebb körben elterjedő gledicsia, mely-
től csak annyiban különbözik, hogy ily szép
külsőjű gyümölcsei vannak, s hogy oly erős ke-
ritést képez, miszerint még a farkasoknak is dol-
got ad az áthatására. Nevezetesebbek Vojnits

Simon szabadkai földbirtokos körtegyűjteményében a következő fajok: augulemi beszéje, Beude Dil és Napoleon körtek. Bezdánból érdekesebb almagyűjteményével még Császár Sándor említendő, bár épen Bezdánból még többen is jelentkeztek. Nem hagyhatom említés nélkül azonban Moholy nagyközségének s jegyzőjének Karakasevits Simonnak mindennemű gyümölcs, szőlő és kerti vetemény gyűjteményét, mert méltó például szolgáltak a megyében elterjedt számos községi, uradalmi és városi kerteknek és azok kertészeinek, közülök még a bajait, szabadkaiakat sem kivéve, kik pedig a tavasz beálltával a zombori piacon számtalan szebbnél szebbnek és válogatottabb fajnak elnevezett fákat drágán árúsan eladnak. Hol maradtak a falusi tanítók? A gyümölcs gyűjteményben különösen nagy és válogatott fajú körteivel még különösen Széchenyi Jenő, ezenkívül még Gromon Dezső és Harlikovits Károly palánkai gyógyszerész, alma és körte gyűjteménye említendő. Említést érdemel ezenkívül még több apróbb gyűjteményekkel képviselt kiállító közül különösen Schwarka Donin vaskuti lakos 1 kilós súlyú s az egész kiállításon legnagyobb 2 fele körtejével.

A bor gyűjtemény már sokkal inkább lehetett volna képviselve, mert ha a megyének híres borairól ismeretes Polyakovits Alajos palicsi 8 fajú igen kitűnő, még fiatal boraival a kiállítást nem emelte volna, a többi borokról, kivéve almási br. Rudits József 3 faj borát, a többi csak annyiban lehetett dicséret, mennyiben Torma József doroszlói és Pletikosits Sándor szántai plebánosok, Ertl János szántai, Gottlieb Márton zombori lakosok borai csak egyszerű, jó asztali boroknak ismertettek el a közönség által.

Nem hagyhatom meg figyelmen kívül Vuits Radoszavlevits Pál zombori lakos elismerésre talált kövidéka borát sem, mint olyat, mely például szolgálhat az itteni közönségnek, hogy nemcsak a homokban s a hegyes vidéken teremhet a jó bor, hanem tiszta és jó kezeles mellett a buzát termő televény földben is. A gyümölcsre és szőlőre nézve volt körülbelül 75. a borra nézve 10, ezek közül 1 palicsi, 1 almási, 2 szántai, 1 doroszlói s a többi kiállító zombori volt.

Egy rövid áttekintést vetve most a szőlő-, gyümölcs- és borkiállításra, bár örömmel konstatalható, hogy a megyének még legtávolabb fekvő vidékei is képviselve voltak, mindazonáltal megbotránkozással szólhatunk a megyének főbb városairól, melyek közül Baja, Ujvidék, Apatin, Zenta, Topolya, Ada, Kula semminemű terménnyel nem voltak képviselve, pedig aki csak nevére ismeri a kender, lehetetlen, hogy Apatin és Pr. Szt. Ivánt mint a kender országát ne ismerje.

Meg kell még emlékeznem Schwell Ernő bezdáni lakos közel 100 éves mogyorófájáról, mely minden évben 10—15 mérő mogyorót szolgáltat, valamint a kiállításon díszit képező s épen ezért a közönség részéről egészen figyelmen kívül hagyott szelid gesztenyeről (Castania vesca), mely az itthelyi mulató-erdőben, Sikarában, természet s nagyságára bármely maronival versenyezhetne, a miből következtetve ezen fát és főntebb cserjét bátran ajánlhatom ezen földön művelés végett, a mennyiben az itteni földben, mint ezen sikarai példány mutatja, igen jól, ápolás mellett még igen dúsán is terem.

Zsuzsa Vincz.

AZ „ELSŐ MAGYAR.”

A bécsi „Börsen- und Handelsbericht“ c. pénzügyi szaklap utolsó száma az osztrák-magyar birodalom jelentősebb biztosító intézetei fölött szemlélt tartván, akarata ellenére is egész világos számadásokkal igazolja, hogy az „Első Magyar“ a legmegbízhatóbb biztosító társulat széles e hazában. Minthogy mi a vagyontörlesztés mellett többször pálcát törtünk és meggyünk gazdaközönségét ismételve figyelmeztettük azon veszélyre, vigyázatlanul vagy személyes bosszú által birtoka ellen támasztható tönkretételnek lehetőségét számításán kívül hagyva, nem biztosít: közöljük ezen német földön kelt, tehát a magyar társulatokat illetőleg, bizonyára szépségteljes adatokat annál inkább, mert azon régi állításunkat, hogy az „Első Magyar“ bazánkban a legszolidabb biztosító társulat, nemcsak relative, hanem absolute is igazolja.

1880-ban tűz-, szállítási és jég-biztosítás után bevettek:

Az Első magyar	4492,491 frtot,
a Fonciére	2561,752 frtot,
a Magyar-francia	2338,606 frtot,
a Duna	1987,519 frtot.

A tűzkár-biztosításra, mint az üzlet egyetemes fő ágára szólólag bevett:

Az Első magyar	3334,359 frtot,
a Fonciére	1885,971 frtot,
a Magyar-francia	1366,014 frtot,
a Duna	1487,049 frtot.

Viszontbiztosításra, vagyis arra, hogy esetleges nagy károk a társulatot meg ne rontsák, elizettek:

Első magyar	969,407 = 29% ot,
Fonciére	671,892 = 35% ot,
Magyar-francia	300,672 = 22% ot,
Duna	689,266 = 46% ot,

A tiszta bevétel tehát a tűzbiztosításnál, melyből a károk fizetendők:

Első magyar	2373,952 frtot,
Fonciére	1214,079 frtot,
Magyar-francia	1065,342 frtot,
Duna	797,783 frtot.

Károk megtérítésére kifizettek a tiszta jövedelemből:

Első magyar	1856,683 frt = 78% ot,
Fonciére	886,905 frt = 73% ot,
Magyar-francia	408,477 frt = 38% ot,
Duna	505,470 frt = 63% ot.

A tiszta jövedelemből ajándékképp visszaadtak a biztosítóknak:

Első magyar	52% ot,
Fonciére	33% ot,
Magyar-francia	29% ot,
Duna	52% ot.

A jég-biztosítást illetőleg bevett:

Első magyar	945,507 frtot,
Fonciére	518,239 frtot,
Magyar-francia	574,753 frtot,
Duna	275,120 frtot.

Viszontbiztosított:

Első magyar	634,871 = 67% ot,
Fonciére	110,568 = 21% ot,
Magyar-francia	292,186 = 51% ot,
Duna	206,184 = 75% ot.

Károkért kifizetett:

Első magyar	433,983 frtot,
Fonciére	620,357 frtot,
Magyar-francia	290,474 frtot,
Duna	189,406 frtot.

Ezen adatokból kitetszik, hogy a Magyar-francia új biztosító társulat, mely az Első Magyarral versenyezni akar, igen merészül kockáztatta alaptökéjét; mert csak 22%-nyi viszontbiztosítással szerepel a tűz-osztálynál, az pedig oly csekély százalék, hogy nevezetesen a temesvári és aradi gyárégek alkalmával a társulat alaptökéjét nagyban megtámadta. Innen van, hogy míg az Első Magyar 52%-ot térített vissza a biztosítottokból a biztosítóknak: addig a magyar-francia csak 29% százalékot.

Ezen aránytalanság által — mondja az idézett szaklap — a Fonciére és Magyar-francia, másodfokú intézetté törpült, dacára azon millióknak, melyekre mint részvénytökre hivatkoznak; a Dunát pedig 41% ra rúgó kezelési költsége gyöngíti. A Magyar-francia társulatnak 25 százalékos kezelési kiadása csak látszólag legkisebb; mert ez a kezelési kiadásból 347524 frtot, mint szervezkedési költséget, a jövő évek terhére írt át törlesztendőül — oly összeg ez, melyen önkénytelen is elcsodálkozik az ember.

Az életbiztosítási osztály állapotát a különböző intézeteknél terünlöz képest majd máskor ismertetjük. Addig is önelégülten utalunk az Első Magyarra illető multkorai ajánlatunkra és azt ezen akaratlanul is melllette szóló, öt dícsérő számokra utalással újból is lelkükre kötjük mindazoknak, akik vagyonnak szolid biztosítását hazafias szellemű és megbízhatóságú Európában szerte elismert magyar intézetnél akarnak gondoskodni.

Bács-Bodrog vármegyének történeti irodalma.

(Vége.)

VI. Általános társadalmi és művelődési adatok.

1. Régi szegény legények. Sziládi Áron — Szegedi Arvikkönyv, Bpest 1880. a 114. sat. lapon. (A Zichy okmánytár III. köt. 237. és 245. lapján levő 1364. évi okmány alapján).
2. Az ujvidéki kir. ügyészség 1878. évi működésének statiszt. kimutatása. Dr. B. J. — Ujvidék 1879. évf. 9. szám.
3. A Bács-Bodrog megyei irói körről. — Ujvidék 1879. évf. 2. szám (jambor óhajítás). — V. ö. Bácska 1878. évf. 17. sz.
4. A tört. társulat (egy vm. tört. társulat iránt). Dudás Ödön. — Bács-Bodr. évn. foly. II. köt. 30. lap. Ugyanez Szab. Ellenőr 1879. évf. 19. sz. és Ujvidék 1879. évf. 20. sz. (v. ö. Szabadkai Közl. 1876. évf. 21. sz.) v. ö. még: Bács-Bodrog évn. foly. I. köt. 52. lap.
5. Történeti és mérésezteti társulatot Bács megyének! Kovács János. — Ujvidék 1879. évf. 28. sz.
6. Felhívás egy Bács-Bodrog megyei történelmi társulat érdekében. Iványi István. — Századok 1880. évf. 778. lap. — Zentai Figyelő 1880. évf. 41. szám. — Ujvidék 42. sz. — Szabadkai Ellenőr 1880. évf. 80. szám. (V. ö. Ujvidék 1879. évf. 33. sz.)
7. Dimitrievics Milos k. tan. B-Bodr. megyei tanfelügyelő jelentése tankerületének iskolai tanácsa 5 évi működéséről, az 1874. szept. 22. vm. közgyűlésén. Lásd: Bácskai Híradó (Szabadkán) 1874. évf. 42—44. szám.
8. Megyei tanügyi állapotok 1877. évben. Czirfusz Ferenc tanfelügyelő. B-Bodr. évn. foly. I. köt. 66—76. lap.
9. Bács-Bodrog vm. népiskoláinak tanügyi állapota 1879. tanévben. Czirfusz F. (hivatalos jelentés). — Ujvidék 1880. évf. 18, 20, 21. szám.
10. Bács-Bodrog vm. népiskoláinak tanügyi állapota 1879. tanévben. Czirfusz F. Zombor 1881. (a Bácska melléklete, 13 laps füzet).
11. A kalocsai érsekség megyei népiskoláinak és a tanítók évkönyve. Lásd a: Schematismus cleri Adioec. Coloc. et Bachy. — Hoz évenként mellékelteni szokott terjedelmes kimutatást.

VII. Végleges.

1. Bács-Bodrog évnegyedes folyóirata helytört., népisme, statiszt. s régészeti köréből. Szerkesztő Dudás Ödön. Pacsér. 1878. évf. 1—4. füzet és 1879. évf. 1—2. füzet.
2. Nehány pecsét Bács vmegyéből. Iványi István. — B-Bodr. évn. II. évf. 15—21. lap. — U. ott 80. lapon: A volt koronai kerület pecsétjei, Fridrik Tamástól.
3. Adózásunk és köztelherviselésünk a multban. Dudás Ödön. — B-Bodr. évn. I. évf. 161—170. lap.
4. Rudolf koronaherceg visszaemlékezései Bács megyére (Vadász-kiadvány). Ujvidék 1879. évf. 2. sz.
5. Angyeliuss Germán gör. kel. püspök Ó-Becsén. Szulik József (ünneplény). — Ujvid. 1879. évf. 46. sz.

6. Percel tábornok szeghegyi levele 1849-ből. — B-Bodr. évn. I. évf. 77. lap.

7. A vármegye 1861. évi felirata. — B-Bodr. évn. I. évf. 174. lap.

8. Emlékirat a pest-zimonyi vaspályának Pesttől Szabadkán és Kulán át Ujvidékig egyenes irányban leendő kiépítése tárgyában. — Ujvidék 1879. évf. 50—51. szám. — Erről még lásd: Bpest-zimonyi vasut, Szabó Péter; Ujvidék 1880. évf. 10. sz.

9. Bács- vagy Ferenc csatorna. Falk Miksa. — Egyet. magy. encyel. V. köt. 117—120. lap. — V. ö. Eimann (IV. 2. sz. alatt említett) könyvét.

10. Tervezet a Ferenc-csatorna helyreigazítása és Kis-Szpartától Ujvidékig újból ásandó csatornáról. 1871. (folio füzet, térképekkel).

11. Emlékirat a magas kormányhoz a Ferenc-József csatorna ügyében. Szabó Péter. — Ujvid. 1879. évf. 31—32. sz.

12. Egy kép hazánk madárvilágából. Hermann Ottó. — Természstud. Közl. 1880. évf. I. lap. (Kobil vidékéről szól.)

Ime ennyit birtam vármegyénk történetére vonatkozó kisebb nagyobb művek és cikkekkel összejegyezni. Mindenesetre szép szám, a mely talán kielégíthetne, ha a mennyiségnek megfelelő a minőség is. Van ugyan ezek közt sok értékes, de van sok selejtes és kevesebb értékű anyag is, amit azonban mégis részint némi pietásból a tárgy és a szerzők iránt, részint a jegyzék teljessége kedvéért fel kellett említenünk Gondos monographus talán ezeknek is majd hasznát veheti.

S hogy ezen elszórt s részben talán csak nehezen található cikkek és könyvek hozzáférhetőek is legyenek; hogy továbbá ezen jegyzék is minél teljesebb legyen: a vármegye minden ügybuzgó fia ismerje kötelességének az ily könyveket és lapokat szorgalommal összegyűjteni (a mi egyes régiségi tárgyakra is érthető), hogy majdan, ha isten segítségével egy vármegyei tört. társulat alakul, ezeknek gyűjteményei a társulat könyv- és régiségtárának alapját képezhessék. Így én is már néhány folyóirat évfolyamait és könyvet gyűjtöttem, melyeket szívesen e célra felajánlhatok.

Végül a nyomtatásban megjelent dolgokon kívül még a kéziratosokat is fel kell említenem, melyeknek némán több százra menő okmány másolat a vm. legrégebb multjából egy leendő vm. tört. okmánytár számára; azonkívül Temesvárt a Dél-magyar. tört. s régész. társulat irattárában Kummer kanonok által oda ajándékozott egyéb iratokon kívül Bács-Bodrog vármegyének majdnem helységekének külön leírása, melyek hivatalos meghagyásból készültek az 1850-es években. Azonkívül egyeseknél is lehetnek még ide vágó iratok.

Iványi István.

A kender termesztése és kikészítése.

Ismereti: Bakay Mándor.

(Folytatás)

III. A megszerzés és a vetés.

A kendermag nálunk különböző módon nyertik. Vannak vidékek, a hol a kukorica között kapálva ültetetik; s vannak ismét vidékek, a hol a nyíves alkalmával a magvas törzsek a földben hagyatván, magvaik megérleltenek. Olaszországban az utóbbi rendszer gyakoroltatik. A bácskai termelők az előbbi használat. Mindkét rendszernek vannak előnyei és hátrányai.

A kukorica között s egyáltalában a kapa után ültetett magvak szánt kendernek, óriás ágas bogas törzse nő és 1—2 liternyi magot is ad; s az így nyert magvak, tagadhatatlanul igen életerősek. Nemesak nagy csiraképességük van, de azon túl a kikelt növénynek igen erőteljesen indítja meg. Azonban egy tagadhatatlan hátrányuk, hogy ha az olaszhoz hasonló ritkán vetetnek sok ágas-bogas magvas szálát hoznak, s rostjaik igen merev és vastagra nőnek; anyai tulajdonságaikból nagyrészt öröklőlvén. Ellenben az általunk olasz módra termelt magvakból, ha a nálunk szokásos sűrűségben felnőtt s elvéve mutatkozó magvas szálakon érleltenek, parlagi magot nyerünk s kenderünk annyira elfajzik, hogy majdnem a turkesztáni félvadon tenyésző, mezei kenderhez lesz hasonló. (Ez össze nem tévesztendő a vad kenderrel.)

Az olasz magtermelési módozat igen előnyös következményekkel jár, a fajképzés és fajállandósításra nézve. Ott t. i. olyan törzsek nyertek a mag, a melynek a jó kenderörzs alakját és természetét egyesítik magukban; s az ottani, ritkább vetés folytán, sikerül a magló-törzseket épen olyan erőse, de mégis finomabb rostura nevelni, mint nálunk a külön ülteteket. A vetés között ekként nevelt magló-törzsek, oly anyai fajsajátságot adnak magvaiknak, a melyet azok továbbra, illetve fajzataiknál is előnyvel megtarthatnak; u. m. az aránylagos vastag körökon a bácskainál sokkal finomabb rostú héjat, a kevésbé elágasodást, s a kisebb mérvű rostmervevényt.

De különben is a sűrűségben növelt törzsről vett magvakon kevesebb erőszak történik, mint a külön, kapa után ültetett, szabadon állólag felnőtt magló-törzsekén.

Azonban mihelyest ragaszkodunk hibás túlsűrű vetésünkhöz s mégis e között akarjuk a maglóörzset nevelni, legott célc tévesztettünk s miként hazánk legtöbb vidéke aránylagos sűrűség mellett sem bírja a bácskai kender magasságát elérni, s hogy a bácskai kender aránylagos sűrű vetés között is merevebb szálú amazoknál.

Szóval nálunk a megszerzés és vetés által, különböző erőszakok és elhanyagolások történnek a kender fajj természetére ellen.

Ezért egyáltalában nem lehet helyeselnünk a mi túlságos sűrű vetési rendszerünket, valamint helytelenitünk kell a magló-törzsek nevelési rendszerét is.

A mint már megjegyeztük, nagy súlyt helyezünk a vetés arányosságára, még pedig a nálunk szokottnál ritkább vetésre, mert a mi gazdáink minden 500 □ ölnyi térre 50 itényi, vagyis 34 liternyi magot vetnek, addig ezzel a magmennyiséggel az olasz

Alváry nem tartozott azon férfiak közé, kiket szépeknek tartunk, vonásai szabálytalanok valának, fekete hajfürtjei között egy-egy ezüst hajszál csillogott, de volt egész megjelenésében annyi méltóság, szemeiben annyi szellem s modorában annyi megnyerő, miszerint bárhova ment, a nők rajongtak érte, s azt mondták róla: „érdekes férfi!”

Tarray Dezső évekkal ifjabb volt mint barátja. Szép arcának s kék szemének kifejezése, páratlan vidorságot s ifju könnyelműséget tüntetett föl. E percben megállott s levevén kalapját, végig simítá szőke, göndör fürtjeit, s élvezve szívá be a fenyvesekből kiáradó jótékony illatot.

„Mily pompás regg! — kiálta fel — nem tudok eléggé örülni, hogy megúván a nagyváros főképen nyáron oly unalmas zaját, üdülő helyről gondolkodván, eszembe jutott az én kedves Ernőm itt a hegyek között, összeszedtem magamat s eljöttem. S mily jól, mily boldognak érzem magamat itt a csendes magányban, a természet szépségei ölében, nem zavarva semmitől, messze messze a nagy világ zajától, ábrándjaimnak élve. Ugy érzem magam mint egy tündér herceg, elvarázsolva a más világba, . . . csupán a „csipke rózsza” hiányzik, kit megmenthetnék álmaiból . . .”

Alváry jókedvűen szemlélt és hallgatá barátja áradó beszédjét, s most nevetve kiáltott fel „ideál-ista!”

„Az, valóban az, — viszonzá amaz hevesen — de ki ne lenne az, eme elragadó magányban. Valóban idylli hely! — szolt körül tekintve — regényes, főképen az olyanok Ernő mint te vagy, kinek a halandók uton-útfélen kínálkoznak. Mily érdekes is lehetett az tegnap este! Mily szerencsés vagy!”

Alváry arcát e szavakra lángoló pirosság borította be, „miért nevezek annak? — mond hevesen, elfordulva barátjától, hogy az felindulását észre ne vehesse — azért, mert oly boldog valék Bérczy grófnő életét megmenthetni? Hidd el barátom, ha azon fagyos pillantást láttad volna, melyet jutalmul kaptam, nem neveznék szerencsésnek, és nem tartanál irigylésre méltónak, ez utóbbi szavait némi keserűséggel ejtő ki.

„Már régen ösméred?”
„Nem, csupán látásból párszor.”
„Szép az a nő?”
„A közvélemény annak tartja”
„A közvélemény annak tartja”
„Ah bah! ne adj ily kitérő feleletet, annak tartod-e te is?”

„Mivel barátom a szépség relativ fogalom, tehát annak megbírálatát rád hagyom. Ugyanis ma szándékom Bérczyékét meglátogatni, s ha szives leszsz el-kisérni, igen fogok örülni.”

„Szívesen, — viszonzá rögtön Tarray — ki ez a Bérczy gróf, soha sem hallottam hírét?”

„Nem csodálom, — viszonzá Alváry, mialatt egy cigarettre gyújtott — mivel Bérczy már évek előtt meghalt, s miután vagyonra sok adóssággal volt terhelve, özvegye jobbnak látta falusi birtokán visszavonult életet folytatni. Két leánya van. Leonora, kit tegnap a nyaktöréstől mentettem meg, s Eveline, ki mellesleg mondva még félig gyermek leány, s ki ugy hiszem még csak az idén lesz bemutatva. Leonora, mint mondják pár év előtt nagy feltűnést keltett a főrangú körökben szépsége által. Sokan versenyeztek szívérért s kezéért, s mint a fáma mondja, ő mind egyenlő hideg modorban utasítá vissza őket, csupán báró Endreyt látszott jobban kitüntetni. Később azonban a báró megszökött, egy milliomos bankár leányát véve nőül, mely hír azonban nem nagyon látszott hatni a grófhölgyre, csupán azon változást idézve elő, hogy ettől kezdve még hidegebb, még büszkébb lett, mint azelőtt. S ha most hallasz róla beszélni, vállvonitva mondják: „nincs szíve!”

„Különös hölgy lehet,” szolt Tarray Dezső elgondolkozva.

Késő délután volt, midőn Leonora a salonban ülve, az inas Alváry grófot és Tarrayt jelenté.

A fiatal grófnő udvarias mosollyal nyújtá kezét a grófnak, mit az tisztelettel ajkaihoz vitt.

„Boesánat grófnő, — mond szép férfias hangján — hogy engedelmevel ily hamar éltem, főindoka abban keresendő, miszerint óhajtottam személyesen megkérdezni, mint érzi magát a tegnapi kellemetlen eset után?”

„Fogadja köszönetemet figyelméért,” felelé Leonora hideg hangon, miközben egy kérdő tekintetet vetett Tarrayra.

„Engedje meg grófnő, — vevé fel a szót ismét Alváry — hogy legjobb barátomat Tarray Dezsőt bemutatassam.”

Leonora egy hideg fejbőlintással vevé ezt tudomásul, mire Tarray mély meghajlás után vidoran szolt „és most számomra is ezerszeres boesánat grófnő, miszerint minden előleges engedmény nélkül, bátorokdám tiszteletemet tenni.”

„A boesánat felesleges, — mond Leonora helyet foglalva — legyen meggyőződve, hogy szivesen látjuk. Foglaljanak helyet uraim, ha úgy tetszik.”

E percben az ajtó felnyílt s azon Bérczyné lépett be Eveline kíséretében. Leonora bemutatá az urakat anyjának és nővérének. Bérczyné a lehető legnagyobb nyajassággal fogadá Alváryt, míg Eveline Tarrayt neve hallatára mosolyogva nyújtá annak kezét, míg arcát rózsás pir futá be, mialatt ezüst hangján szolt „meny-nyire örvendek, hogy megösmérhettem azt, ki az utóbbi időben annyi jeles költeménnyel gazdagítá irodalmunkat; mint amilyenek a többi közt a „vadrózsák.”

Tarray Dezső lelkesülten legelteté szemét a bájos hölgy vonásain, kinek kedvessége, szives modora, oly ellentétben állott nővére hideg, büszke magaviseletével „a grófnő tulboldogá tesz — mond s a feléje nyújtott kis kezét megragadva, forró csókot nyomott rá — s egyúttal megszegeyint, ily nagy dícséretben részesítve szerény műveimet.”

(Folyt. köv.)

Meghívás.

Van szerencsém a megyei terménykiállítás nagybizottságának tagjait a városháza kistermében f. hó 22-én szombaton, délután 3 órakor tartandó beszámoló értekezletre tisztelettel meghívni.

Elnöki megbízásból:

Dr. Molnár István Lajos,
kiáll. titkár.

Hírek.

Legújabb értesülésünk szerint Trefort Ágoston kultuszminister ur öngyméltósága Szász Károly min. tanácsos és Hausmann Alajos, műegyetemi tanár kíséretében hétfőn reggel érkezik városunkba és e napot körünkben tölti.

Dr. Matlekovics Sándor, helyettes államtitkár és az apatini kerület orsz. képviselője a spanyol III. Károly-rend csillagos középkeresztjét kapta.

Kisteleki Levay Henrik, az „Első magyar” s zedi igazgatója, kit megyénk minden községében ismernek, a portugalli szent-Jakab rend lovagkeresztjét kapta.

Kinevezés. A pénzügyminister Podmaniczky Endre bárót a zombori kincst. jószágigazgatóság számvevő osztályához számgyakornoknak nevezte ki.

A zombori műkedvelők által f. 1881. évi október hó 23-án vasárnap a zombori jótékony magyar nőgyelet által felállítandó kisdédovó javára a megyei palota nagytermében előadatik: „A bokréta” Magánjelenet Benedixtől. Előadja: Tárczay Josefín k. a. Ezt követi: „A rablógylkos.” Vigjáték 1 felvonásban. Irta: About E. Személyek: Perard Eugenia, fiatal özvegy Karvázy Ottilia úrnő. Ducamp Alfréd, festő. Br. Podmaniczky Endre úr. Lecoincheux, államügyész Pribil Ernő úr. Angelika, szobaleány, Jean, kertész Perard asszony szolgálatában Czirusz Irén k. a. Matyasovszky Dezső úr. Csendőr altiszt Karvázy József úr. 1-ső csendőr Ifj. Bieber József úr. 2-ik csendőr Kovacsics Béla úr. Végül: „A nőgyűlölő.” Vigjáték 1 felvonásban. Irta Benedix. Személyek: Barna László, erdész Matyasovszky Emil úr. Irma, neje Lovászi Aranka k. a. Csermelyi Iván Vározy László úr. Helyárak: Földszinti ülőhely 1 frt, földszinti állóhely 60 kr. Karzati ülőhely az első sorban 1 frt, a második sorban 60 kr. Jegyek Falcioné Gusztáv úr kereskedésében előre is válthatók. Kezdeté fél 8 órakor.

Pályázat Az ujvideki kir. törvényszéknél bírói állomás van üresedésben. Az erre hirdetett pályázat határideje november hó 13-án jár le.

Szabadka Nándor Zrinyi-utcai vendéglőjének szűk téli helyiségét a nyári nyitott szin befejeztetésével célszerűen megnagyobbította. Az így nyert üvegfolyszerű terem nyári helyiségnek is alkalmas lesz, mert a nagy ablakok kinyitása által a megkívántató szellőztetés kényelmesen elérhető.

A zentai hid javítása. Ez már nem is újság. Ujabban 49692 frt 18 krral előirányzott költséggel árlejtés van hirdetve a híres állandó hid felépítményének rekonstrukcionális munkálataira.

Uj zeneművek: Táborosky és Parsch zenemű-keskedésében Budapestben megjelent „Zengő bokor” 1. „Selymes Panna” 2. „Szeretni (Már az aztán valami.)” 3. „Gyászba borult.” 4. „Hét utca van a faluban.” 5. „A bírórab.” 6. „A rózsának tövise van.” Énekhangra zongorakísérettel (vagy zongorára külön) szerz.: Szentirmay Elemér. Ára 1 frt.

Bogojeván f. hó 24-én lesz a jegyző választás. Legtöbb kilátással Nemes János helybeli fiu és Berec Károly zombori számtiszt, Doroszló volt derék segédjegyzője bir.

Ó-Becsén a határbeli tisztöltés 200000 köbméternyi földmunkájára f. hó 18-án versenytárgyalásos árlejtést tartanak.

Tóth Kálmán szobrara Budapest főváros 200, a bajai első nőegylet 150, a bajai új casino 100 frtot adományozott.

Hymen. Berec Károly városi számtiszt, eljegyezte Doroszlóról a kedves Csibás Ida kisasszonyt.

Tagányi János honvéd százados, a törzstiszti tanfolyamra Budapestre vonult be.

A szontai községi faiskolában 25 krjával gyönyörű nemesített 2 és 3 éves alma, körte, ősi és kajszinbarack, szilva, cseresnye és meggyesemetek kaphatók. Posta, táviró és vasut ott helyben van.

Ujvidék, sőt hallomás szerint Zombor is zárt városá lesz fogyasztási adók dolgában.

A terménykiállítási termet szerdán reggelre valami házi tolvaj jól megdézsmálta. Elég sajnós, hogy a város ilyen enyves kezű embereket szolgálatában megtűr.

Ellenőrzési szemlék. A közös hadsereg és hadi tengerészet legénységi állományába tartozó és Zomborban tartózkodó tartalékos és állandóan szabadságotl egyének fölött a 23-ik gyalogezred tartaléparancsnok-ságánál folyó hó 19. és 20. napjain ejtetik meg a főellenőrzési szemle. Az utó-szemle november hó 15-én lesz.

Nyilvános köszönet. Kedves kötelességet teljes-sünk, midőn a zombori kaszinó-egyleti dalárda nevében mindazoknak, kik a folyó hó 9-i dalestély szellemi sikerét közreműködésükkel előmozdítani szivesek voltak, ez úton is köszönetet mondunk. Ezen köszönettel adózik a dalárda t. Falcioné Milla, Heindlhoffer Emma, Leszczinszky Marianna, Lovich Aranka, Rátai Eszter, Tárczi Josefín és Trischler Emma úrhölgyeknek, valamint Marschall György és Koratpatinszky Ernő uraknak. Zomborban, 1881. évi október hó 16-án. Pribil Ernő, elnök. Diószeghy Samu, helyettes titkár.

A zombori jószágigazgatóság a hivatalos órákat ezentul 8-2-ig tartja. Vajha a többi hivatal is utána-néz ezen államgazdasági tekintetben oly fontos, munkanyerésben hasznos, a család és apa együttlehetésére szükséges változtatást.

Ó-Becsén f. hó 30-án lesz az ujközség-háza alap-köletételének ünnepélye.

Jövő hó elejétől új százados lépnek forgalomba. Kinevezés. Karner János és Stakity Ulászló, Kovil-Szent-Ivánra, Kreszties Marina pedig Mosorinba tanítóvá neveztetett ki.

A nagy szerb templom után egy ruhös tehén jár a csordára. Tudnak-e erről a városi állategészség-ügyi közegek?

Ujverbáson nagy ünnepellyel folyt le a buda-pest-zimonyi vasut első kapavágási ünnepélye.

Latinovitsné szül. Gábry Anna urnó Baján 11-én elhunyt. Perczel Miklós baranyai főispán és Nyers Lajos kalocsai tszéki elnök napát; Latinovits Vince nagy-birtokos pedig jó édes anyát gyászol a boldogultban.

Városunkban, habár szörványosan, a roncsoló toroklob körtünetei léptek föl. Ezen tény konstatálásának kapcsában fölkérjük a városi iskolázéket, vétesse sürgetőleg szemle alá az iskolákat, hogy a betegség netáni elragályosításának még lehetősége is ut-ban elvágassék.

Baján f. hó 25-én lesz Juray Matild kisasszony esküvője Szondy Mátyás ottani aljárásbíróval.

Fővárosi lapok is újságotlják, hogy Trefort kultuszminister ur Öngyméltósága legközelebb látoga-tásával tisztelettel meg albácskát.

Martonosra Almási László, volt dorozsmai segéd-ká.tor választatott meg r. k. kántornak.

Érdekes meghívót kaptunk Nagy-Klein stájeror-szági faluból. Melyben jelentik, hogy a f. évi novem-ber elsején letelő százados ünnepére annak, hogy Jó-zsef császár a jobbágyaságot eltörülte, népiünnepélyt rendeznek.

Mult hó 30-án volt a tárgyalás az óbecse-palicsi vasut engedményeseivel. E vasut hossza 86.1 kilom. és 3,897,157 frttal van előirányozva.

Lovich Kálmán, az itthelyi telekkönyvi hivatal vezetőjénél, Kálmán napon fényes vendégkoszoru volt ebédre hivatalos. Ott láttuk a megye szeretett s bokros teendőkkkel terhelt alispánját, Schmausz Endrét; a törvényszék erélyes elnökét, Széchenyi Józsefet, a bírói testülettel; a nemes-militicsi kanonok-plébánost, Széchenyi Jenőt; Auer Ferenc ferencsatornai igaz-gatót; Radics György, gymn. igazgatót; Cziedler János, rendőr-főkapitányt, Dömötör Pál aljárásbíró s kedves költők nemkülönbén Virter Károly és Kosza László ügyvéd urakat; Gruber Vince, alkaptányt s a ház közel rokonait. Az ebéd minden tekintetben gaz-dára köszöntött pohara után a szónoklatok árja megin-du't; nyomban rá a kedves háziasszonyt éltette Szé-chenyi kanonok ur; majd a ház kisasszonyát Kosza ügyvéd ur élteti, mint a család csillagát, melynek napja a mama és holdja a papa(?). Radics György az alispánra emeli poharát azon alkalomból, hogy tíz év-el előbb ugyanitt köszöntötte föl Bácsmege egy igen kedvelt alispánját, kívánja ugyanazt Schmausznak is ama hozzáadással, hogy fáradozását Bácska felvirág-zása koszorúzza. Gruber Vince azután felkösönti az itthelyi erélyes, lelkes tanári kart s ennek jelen levő vezetőjét, Radics Györgyöt, örömeink ad kifejezését a vezetés fölött, mely odairányul, hogy a nem tudomá-nyos pályára való ifjakat erélyesen igyekszik attól vissza tartani s bár két fiát ennek következtében az intézetből kivenni kellett, elfogulatlanul belátja az in-tézkedés üdvös hatását; felszólítja a jelenlevőket, csat-lakozzanak jókívánataihoz: hogy az ég sokáig éltesse Radicsot, a zombori állami főgymn. igazgatóját. Szé-chenyi elnök közbe, (bár az én fiamat is megbuktat-ták) kívánom, hogy sokáig éljen. Később ismét felszó-lalt Radics, éltette Virtert, majd Csupor megszerte ismert szónok növeli megjelenésével a kört s átveszi a szónó-lat birodalmát. R.

Az erdőöri vizsgálatok Skultéthi Náthán erdő-mester elnöklete alatt most folynak. 17-en jelentkeztek; 2 visszalépett.

Kérelem. Felkérjük a hatóságot, hogy a volt Lovászi-ház tulajdonosát a község érdekében a Gromon-utcai gyalogjáró kijavittatására utasítani szives-kedjék.

Nyugtató. A zombori kaszinó-egyleti dalárda ok-tóber 9-iki dal- és táncestélye alkalmából az egylet pénztárának gyarapítására Leszczinszky Lajos m. kir. honvédszázados ur és Tárczay Mór ur 2-2 frtot ad-tak, miért a dalárda nevében köszönetet mondanak Pribil Ernő, elnök és Csarsch Sándor, pénztárnok.

Cserhalmay Ferenc honvéd vezér-hadbiztos f. hó 14-én a honvéd laktanya építés ügyében itt járt, ezen ügy végleges elintézését nyert, s a honvédség számára a mostani laktanya-hozzá építés, átalakítás által meg-felelővé fog tétetni.

A dalos körnek legutóbbi dal- és táncestélye al-kalmából kilencven forint tiszta bevétele volt.

Építkezés. Bajsa új község-ház és jegyzői lakot épített. A szóbeli árlejtés e hó 20-án lesz Bajsán. Az előirányzott építési költség 12.021 frt 87 kr.

A Ferenc-csatorna társulat üzletigazgatósága hi-vatali helyiségét a kinestári jószágigazgatóság épüle-téből az Auer-házba tette át.

Tüzelő fa. A zombori kinestári faraktárban az apa-tini hid mellett 4000 méteröl különféle eladó fa van készletben. Minthogy a már régebben kinevezett farak-tártiszt itteni állomását még nem foglalta el, az apa-tini erdőhivatal intézkedése folytán úgy a fát, mint a kihordási bárcákat a raktár mellett lakó faraktárőr fogja egyelőre a vevőknek minden hétfőn és esütörtő-kön délelőtt kiszolgáltatni. A raktárban a cserfa mé-teröl 14 frt, a tölgyfáé 12 frt, a cseraorongé 10 frt 60 kr, a tölgydorongé 9 frt 60 kr. A megvett fát 8 nap alatt el kell szállíttatni.

Zsidó főispán. Ez már újság. Az itteni zsidó is-kolazék elnöke beszéli, hogy minapi iskolalátogatása alkalmával kérdezte egy nagyreményű fiutól, hogy mi az apja? A kérdezett büszkén azt felelelte: „Főispán.” — „Hol?” — kérdi a meglepett elnök. — „A Kohn uraságnál” volt a felvilágosító válasz, melyet Sztano-jevics Simon polgártársunk is megnyugvással vehet tudomásul.

Az új „Országos díjnyel” alapszabályai ajánlás céljából beküldettek. . . Mi azt hisszük, hogy rajtuk csak megélhetésre alkalmas fizetésemelés segítené.

Vevőpótlóilletőleg a megyei alispán a 136 frt 92 1/2 krral kivett cikaradót 55 frt 18 krra, a kávéét pedig 75 frt 24 krról 27 frt 59 krra szállította le, mert a valódi mennyiséget se a kincstár közegei, se a község nem igazolta be hiteles adatokkal.

Wenzler Gyula alezredes ur, Zombor városának mindenki által becsült régi lakosa, Palánkára költözött le. Akik ritka szeretetreméltó körében csak egyszer is megfordultak, bizonyára megőrzik szeplőtelen emléket kegyeletes lelkükben.

Monstre deputáció érkezett okt. 12-én Zentáról a fővárosba. A küldöttség 128 városi képviselőből állott. Másnap délelőtt egy feliratot adtak át a belügyminiszternek, melyben, az ottani felüggesztett polgármester Mihálkovic István mellett foglalt állást.

Lopás. Keddre virradóra Falcione Gusztáv megyeháztéri kereskedését meglopták. A tolvaj az utcára szolgáló pincelyukon még estenden bebújt a pincébe s oda magát bezáratta. Mikor az üzlet becsukott, kinyitva a pince belső rezeszeit, a boltba hatolt, a kézi pénztárt s az irodai asztal fiókját feltörte, két sampányi boros üveget összetört, s mintegy 100 frt kárt okozva, hasonló módon, vagyis úgy, hogy az ajtók belső rezeszeit kinyitotta, nyomtalanul elosont.

„Magyar Üzletkönyv” cím alatt egy munka jelent meg Mudrony Páltól, melynek célja a magyar közönség üzleti látókörét kitágítani, az üzlet nagy fontosságát kimutatni, gazdagító hatását az egyesek és a nemzetek életében feltüntetni, hazánk és a külföld üzleti életét megismertetni, a fontosabb teendőket megjelölni s a magyar üzleti szellemet és kedvet felébresztetni. A mű ehhez képest előadja a nyugati kultúr-államok ipar- és kereskedelmi történetét és statisztikáját, az egyes országok kereskedelmi mérlegét s az üzleti székhelyek ismertetését. Az osztrák üzleti székhelyeknél a nagyobb cégek is meg vannak nevezve. A Magyar Üzletkönyvnek címzett rész a magyar üzleti helyek betűsoros ismertetésénél az új népszámlálási adatokat, az ipar és kereskedelmi lakosságot százalékban, a nevezetesebb intézeteket, vállalatokat, a társulatokat a tagok számával, a nagyobb bortermeleket és cégeket s a magyar korona területén megjelenő összes lapokat is megnevezi. Végül 174 eredeti üzleti értesítést közöl hazai üzlet emberektől, szakcsoport szerinti rendszeresen összeállítva. A „Magyar

Üzletkönyv” szerzőtulajdonosnál: kapható Budapesten, korona herceg utca 6. sz. Ara 1 frt 20 kr.

Jó ecet készítésére nemcsak jó ecetanyag szükséges, de az is, hogy az ecetképződés feltételei gondosan figyelembe tartassanak. Ha a helyiség, melyben az ecetanyag áll, nem tartatik elég meleg (25—30° R.) hónapokig is eltarthat, míg az ecetképződés létrejön, míg különben legfeljebb hetek szükségesek erre. A lakházakban nem mindig találhatni ily helyiségre, ennél fogva az évi ecetszükséglet előállítására a nyári időszak használandó fel, mikor a kellő meleg bárhol elég hosszú időn át rendelkezésre áll. A ki gazdasági célra épületet emel, ne feledkezzen el egy kis meleg szobáról, mi annál könnyebben eszközölhető, mert rendszeren egy kemence kürtője is elegendő kihasználható. Ezen meleg szobát éppen úgy lehet aztán gyümölcs aszalásra, mint ecetkészítésre is használni, s ha pl. a bortermele meleg helyen akar a must forrással kísérletet tenni, e célra ily kis meleg szoba is kitünő szolgálatokat tesz.

Orvosi levelek.

III. Hämorrhoidia. (Arany-ér.)

A hämorrhoidia, melyet köznnyelven arany-érnek hívnak, a tünetek különös csoportját képezi, különösen, ha tekintetbe vesszük a fájdalmakat, melyről a szenvedők panaszkodnak.

Ezen bajnak leginkább az ülőrezek vannak kitéve, u. m. az altest, nemkülönben a csipők és gyomor. Ezen baj által leginkább oly emberek támadhatnak meg, kik kevés mozgást végeznek, sokat ülnek, vagy más megerőltetés által jélnnek elő tömörütebb vérkeringést, a fennebbi okoknál fogva.

A szenvedőnek a mondott bajok miatt nyugtalan kedélyállapot, étvágytalanság, puffadás és fejnehazülés stb. okozatik. Egyidejűleg az ülőlől származó más fájdalmak is támadnak, melyek a derékon és csigolyákon keresztül húzódnak és a koponyát is érintik. Sok ember szenved arany érben, anélkül, hogy tudná s ezen betegségi tünetek ellen oly gyógyszer alkalmaz, mely nem használ, a főbajnyílításra semmi befolyást nem gyakorol, gyógyulást nem idéz elő, működése leginkább erősen hajtó s ez által az altesti szervekre igen gyengítőleg ható szerekből áll. Van némely orvos, mely a nevezett betegségekben, különösen mint

ütítő szer mutatkozott, mely kiváló hatást idézett elő, az altesti szervekre izgatólag hat.

Ilyen bajnál mint kiváló és igazi sikert mutató gyógyszerül, csakis a melyet Brandt Richárd schaffenhäuseni gyógyszerész állított elő a schweici-labdaesok bizonyultak be s mely az egész osztrák magyar birodalomban kapható, és itt, ugy mint máshol, mint egy igazán ártalmatlan házi szer mindenki által ajánlható.

Ezen igaz gyógyszer nálunk is elismerésre talált. Zomborban Galle Emil gyógyszerész ur lett megbízva ennek elárúsításával. Ezen orvosszert bádóg-dobozokban 50 drbonkint 70 kréért és pedig kisebb kisérleti dobozokban 15 drbonkint 25 kréért kapható. Vigyázni kell azonban a vételnél, hogy minden doboz vörös etikette, rajta a schweici kereszt és Brandt Richárd gyógyszerész névvel felszerelve legyen.

Szerkesztői üzenetek.

— Számos vidéki levelezők, azon fölfevésben, hogy a „Bácska” immár nála nélkül is megél, elmulasztja a helyi eseményekről pontos és gyors értesítéseit beküldeni. Abban igazuk van, hogy náluk nélkül is megélhetünk; de miután nem megélni, hanem hatni, javítani, használni a célunk: igen örülnénk, ha ezentul is úgy, mint eddig, minél többen és minél gyakrabban fölkeresnének levelekkel. Igaz ugyan, hogy mióta némileg megerősödünk, a vidéki leveleket csak körültekintve szedettük ki; de az is igaz, hogy azoknak terjedős iránya és a magánérdeket közérdekké nagyító hangja, ezt parancsolta nekünk. Ez csak ezért történt — hiszi, aki hiszi — hogy röviden és pátogósan értesüljünk állapotaink vagy közügyaink felől azok, akik nem bírnak, vagy nem szeretnek sokat olvasni. Mert akármilyen hosszú és gondos vidéki levél hatástalan marad, ha egyszer illetékes körökben figyelmen kívül hagyatik. Már pedig a praxis azt bizonyítja, hogy csak a rövidre szabott, frazzistalan közlemény talál visszhangra. Kár tehát vidéki paroláinknak elhüdeglődniük azért, mert célra nem vezetö apróságokat oly alakba öltöztetjük, melyben azok, hogy hasonlattal éljünk: ha nem cifra is a kelengyűjük, de amellett félrehiz is me nek. Emléltögyva kérjük mindazokat, kik e megye haladását szívón viselik, ne resteljenek a helyi érdeklős eseményekről rövidre foglalt, de annál magasabb tudósításokkal hozzánk minél gyakrabban bekeozgni.

— Pájó. Szabadka. Beocsáson meg, de az egyszer mérges cikket el kell ejtenünk. Azon könyv fölött Szabadka város közvéleménye már napirendre tért; nem érdemes, nem is érdekes újra fölmelegíteni.

— Több lapársunknak Semmi kifogásunk az ellen, ha minden fontosabb központi eseményről, pl. most a terménykiállításról szóló részletes leírásukat átvesszük; de már az nem járja, hogy egyik lap Vojnich Jakab urnak általunk „föbbsézmékben” közzétett beszédét mult számunk vezérékiből szöszterint átvesszi, rája zombori kellet tesz és idéző jel között per „következő beszédet tartotta”. Lemásoltja és úgy adja ki, mintha csak gyorsírója lett volna neki itt a kiállításon.

Felelős szerkesztő: Dr. MOLNÁR ISTVÁN LAJOS. Laptulajdonos és kiadó: Bittermann Nándor.

HIRDETÉSEK.

Mutatványszám kívánatra ingyen! „ORSZÁG-VILÁG.” Az „Ország-Világ” e. szepirodalmi képes lap f. évi okt. 1-én harmadik évfolyamába lép. Két évi eddigi pályafutásában a magyar olvasó közönség oly paratlanul meleg támogatással találkozott, minót sz. pirodalmi lap hazánkban eddig fel nem mutathatott. Érdekesítő eredeti és fordított regényei, novellái s kisebb elbeszélései, nagyszamu hasznos ismeretterjesztő cikkei s mulattató közleményei, valamint gazdag, választékos illusztr. töl, melyeknek java része kifogástalan művészi kivitelű tintelettel fel, első pillanatra meghódították a magyar közönséget. A lap szerkesztősége és kiadója mint eddig, úgy a jövőben is mindent el fognak követni, hogy az Ország-Világot a hasonirányú európai lapokkal egyenlő színvonalon tartassák. Kiténő munkatársainak hosszú névsora kereskedik a szellemi rész kifogástalan tartalmiért, ami pedig az illusztrációkat illeti, a legjobb művészi eröket nyerték meg legújabbban a kiadók nem csekély áldozatok árán a lap művészi illusztrálására. Az „Ország-Világ” ezután is kéthetenkénti füzetekben jelenik meg, minden második szombaton. Az egyes füzetekben levő 10—12 csinos és művészi kivitelű képen minden második füzet mint eddig, úgy ezután is pompás fenynyomatú képmellekleteket fog hozni vastag kartonpapíron, melyek bármely urinak méltó díszítésül szolgálhatnak. A lap előfizetési ára bérmentes szétküldéssel: Egész évre 10 frt -- kr. Félévre 5 " " Evnegyedre 2 " " 50 " " Előfizetési pénzek postautalványon az „Ország-Világ” kiadóhivatalához (Budapest koronaherceg utca 3. sz.) küldendők, honnan a füzetek a legnagyobb pontossággal küldetnek szét. Megrendeléseket minden könyvkereskedő elfogad.

Egészen árválmatlan. Jobb és olcsóbb mint bármely keserűvíz. Mindenkoru beteg használhatója. A használati utasítás az alább jelzett gyógyszer-tartalmú ingyen kapható, mely számos szakkör véleményét tartalmazza, s a labdacsook hatásáról s azok árulmányosságáról tanulmányosságot tesznek. Velektor BRANDT RICHÁRD GYÖGYSZERÉSZ SVÁJCI LABDACSAI bádógüzletében adatik, és pedig 50 szem 70 kr. és kisebb próbadozok 15 szemmel 25 kr. 6. ért. — Minden valódi svájci labdacso-dobozban a fent jelzett magy. leírás, fehér svájci kereszt vörös mezőben a készítő névállírásával, Brandt Richárd gyógyszerész svájci labdacsa. 15-4 Kapható Zomborban: Csalé Emil gyógyszerész urnál.

Pályázat. Megyénk felső szélén fekvő új Rém nevezetű kis községben üresedésbe jött a magyar-német tannyelvű r. kath. tanítói állomás, melyre folyó évi október hó 20-ig pályázat nyitattik. Évi javadalma: 350 ft készpénz, egy szoba-, konyha- és kamarából álló lakás, 2 öl lágy hasábfá, 1 öl fűtőszalma, a kántori teendőkért, — melyek csak vasár- és ünneppapokon történnek: 40 frt és egy kis kertilletmény. A pályázóktól megkivántatik a magyar és németnyelvbéli, nemkülönben a kántori teendőkbeni tökéletes jártasság és hogy az ismétlő iskolában is tanítsanak. A pályázók felszerelt folyamodványaikat a rémi iskolaszékre címezve főtiszt. Csicsáky József kerületi esperes-tanfölglyelő urhoz B-Almásra október 15-ig küldjék be. A megválasztott állomását az egyházi fohatóság jóváhagyása után azonnal tartozik elfoglalni. A választás egy évi próbaidőre történik. 2-1 Kelt Felső-Szt.-Ivánon, 1881. évi okt. 3-án.

Csak 1 forinttal mint a budapesti hatodik nagy ló-sorsjáték egy sorsjegyének árával, játszhatni az 1881. október 19-én megtartandó huzáson 500 értékes nyereményre 500. 1-ső nyeremény egy pompás négyes fogat teljesen felszerelve, értéke 5000 frt. 2-ik nyeremény egy négyes jucker-fogat, értéke 2500 frt. 3-ik nyeremény egy kettős fogat, teljes értéke 2000 frt. további nyeremények, ugymint: hintók, háts lovak, ipar-, arany- és ezüst-tárgyak stb. stb. Valamennyi nyeremény a bizottság közvetítése folytán készpénzben is értékesíthető. Ezen sorsjáték a hazai lötenyészts javára s a budapesti lóvásár emelésére az ugyanitt 1881. október 13-tól 23-ig tartandó lóvásár és lóárverés, ménkiállítás, lódíjazás és az ügető verseny alkal-mával fog megtartatni. Ezen sorsjegyek foelárusítási helyisege a kiadóhivatalának bank-es válto-üzlete (Politzer S.) BUDAPEST. 4-4 Dorottya-utca 12. sz.

ÜZLET-MEGNYITÁS. Van szerencsém a nagyérdemű közönséggel tudatni, hogy a főutcaóban, S. Gergurov ur házában (Prosnitz M. fia kereskedésével szemben) egy PIPERE, RÖVIDÁRU és DISZMŰ KÉZKÖZMŰKÉSZÍTŐ a „Hattyuhoz” címezve, nyitottam. Miután az első gyárakkal sikerült magamat összeköttetésbe helyeznem, ezért fehérnemű árucikkeimet a nagyérdemű közönségnek különös figyelmébe ajánlom, miután azokat rendkívüli olcsó árakon szállíthatom. Midőn még számos megrendelésért esedzném, vagyok mély tisztelettel THEODOROVICS CONSTANTIN. 3-1.

Mutatványszám kívánatra ingyen! 4842. sz. k. ig. Pályázat. Bács-Bodrogh megye Bács-Földvár községében üresedésbe jött állás-jegyzői állásra pályázat nyitattik. — Ezen állásnak 600 frt készpénzfizetés, 150 frt lakbér, 60 frt irodai és 35 frt világitási átalány van egybekötve. Felhivatnak tehát mindazok, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy a törvények és szabályrendeletek értelmében kellőleg felszerelt kérvényeiket alölírotthoz mint a választás elnökéhez, 1881. évi november hó 8-ik napjáig, mint a választást megelőző napig, annál is inkább benyujtsák, mert az ezután beérkezendő folyamodványok figyelembe nem fognak vétetni. A választás 1881. évi november hó 9-én reggeli 10 órakor Bács-Földvár községházánál tartatik meg. Kelt Ó-Becsén, 1881. október hó 2. Gombos Béla, szolgabíró. 3-1.

SPITZ-WERG in grösseren Quantums wird gekauft per Cassa. Offerte an AUGUST KOLLER, Seilerwaaren-Fabrik, WIEN, Matzleinsdorferstrasse 8. 3-1.

Melléklet a „Bácska“ 45-ik számához.

földművelő körülbelül 5000 □ méternyi tért, vagyis 1/2 hektárt vet be.

A rendszeres vetés Olaszországban 75 liter egy hektár földre; ez a cesenai arány; Ferrara körül ritkábban vetnek, a napolyiak valamivel sűrűbben.

Ha a cesenai helyes arányt vesszük, egy 2000 □ öllel számított holdra 56 liter magot vehetünk; s ha ezt mégis régi természetünknek is hódolva 60 literre kiegészítjük, akkor már sűrűn vetünk, s így minden félholdra 30, negyed holdra 15 liter magot vehetünk.

Igen természetes, hogy így termelt kenderünk nagyobbra fog nőni, mert a mi nálunk hibetelen és szokatlan, az olasz kendernek közép aránya 3 méter hosszú; gyakoriak azonban a 3 1/2, egész 4 méter hosszú szálak is. Az 1 méternyi vagy rövidebb szálak csak kévékötésre használnak. A kender Olaszországban egész 5 méterig nő. Magától érthető, hogy ezen óriás kenderek vastagabb törzsük mint a mieink, de a fönt elősorolt megszerzési és művelési módokat folytán mégis annyira finom rosttal bírnak, hogy e tekintetben a mi rövid kenderünket túlhaladják; a rostok finomságára azonban az áztatás is irányadó, miről alább fogunk szólni.

A mint tapasztalásból tudjuk, az olasz mag behozatala s a magnak a mondott módon itten továbbtenyésztése annál inkább jó eredményt nyújt, mert legtöbb vidékünkön a parlagi kóros magvak vetteknek, s a bácskai megszerzés folytán nyert életerős magvak, ha ritkán vetteknek, igen durva kender adnak. Itt még meg kell jegyeznünk, hogy a vetés nálunk április 1-5. hétében kell hogy történjen. Azonban hideg tavasszal az olasz mag kifagy, ha korán vették. A fagy a kendernek csak csirában árt. Ezek után rá kell térnünk a további nagyfontosságú műveletekre, a melyekre mi még nagyobb súlyt fektetünk, mint az eddig előadott dolgokra.

IV. A kender aratása, szárítása, osztályozása és előkészítése az áztatáshoz.

A midőn augusztus utóján, vagy szeptember elején, a virágos törzsek virágpörri hullanak, a kenderaradás ideje elérkezettnek vehető; a kenderrostok teljes erejükben vannak. A túlkorán learatott kender ha zöld és kevésbé érett, az áztatás mütéje által nagyobb mérvben szenvedő rostokat ad. A túlértett aratott kender rostjaiból pedig a hasznos növényenyv, a tulfejlődés által egyrészt a külső burokra, s másrészt a belső pozdorjákra, vagyis a fás részekre évül; az egész állomány rugékonyságot és hajlékonyságot veszít; s az áztatást tökéletleníti.

A kenderaradás nálunk gyökerestől való kitépés, ugynevezett „nyívés“ által történik. Olaszországban a sarlózás vagyis a törzseknek nádvgó alakú sarlóval, a földön felül mintegy 15 cm-nyi magasságban való levágása által teljesítetik.

Tekintve, hogy a kendertermelés terén előhaladt nemzetek, a kender gyökerét, előbb vagy utóbb, de mindenesetre még a törés előtt levágják: az olaszrendszer a legjobbnak mondható.

A gyökerek nemcsak a rendes kévézést s a szárításnál való szétterítést hátrálják: de egyáltalában a kender későbbi céltudatos és okszerű megmunkálására is, káros és hátrányos befolyással vannak; a mennyiben úgy a tilolást, valamint a gerebenyézést károsan befolyásolják; a rostokat kuszálják és több szálát kóba tépnek, mint a mennyi — az egész termést különben is silányító — széles lapos gyökszalakat tartalmaznak.

A mi fő, a gyökszalak jelenléte, a finomra munkált kender értékét, még a szövetekben és festésben is elkíséri káros hatásával.

Az aratásnál, az erőteljes magvas törzsek maglóknak hagyatnak; a magok megérése után az olaszok ezek rostjait is leáztatják.

A learatott kender, a földön, alól szétterpesztett, felül hevenyén guzzsal összekapcsolt bugákba állítják; s ezzel az elsőszáritás mütéje végrehajtatik. Ez Bácskában egész kévékben történik.

Az időviszonyokhoz képest 8-10 napig így előszáritott kender Olaszországban osztályoztatik. Ez nálunk eddig nem történt.

A kender törzsek osztályozásának fontos okai vannak; s ezen osztályozás előnye kihatnak a kender egész további minden munkálatára, valamint kereskedelmi és müipari értékére és értékesíthetősére. A törzsek ezen osztályozása adja meg a kender határozott minőségét, fajjellegét.

Az osztályozás hosszúság szerint történik, s leginkább két, de leghelyesebben három fajra. Minthogy a kender törzsek Olaszországban 2-3-4 méterig nőnek, az osztályozás is e szerint történik.

Az osztályozás mütéje, egy erre rendelt négy lábú, fönt oldalkarokkal ellátott, hevenyézett támpadon hajtatik végre. Olyformán, hogy az előszáritott kender, hegyénél véve, a padra támasztatik, s a mintegy 12 összmaroknyi kender törzsek, egy fával leterhelhetnek, s a törzsszalak vékony végőknél fogva, egyenként, a két oldalról melljük állt nők által, rendre kihuzogattatnak, s hosszúsági faj szerint, egy összmaroknyi kévékébe köttetnek. Ezen mütét csak látszólag késedelmes, de tényleg igen gyors eredményü munkálatot nyújt; s ez által a kender levelei, s kártékonyan ható ága-bogai is lehorzsolódnak; s a mi fő, a nagyértékü termény tökéletesen osztályozva van.

Az osztályozás nemcsak a válfaj jellegét határozza, de a további munkálatot, az áztatást, utószáritást, a zuzást és törést, morzsolást és gerebenyézést egyiránt előnyösíti; s a további kézbefogásoknál az elhullást és kuszalódást elhárítja.

Az egyenfajú kenderékből, két kévé, hegyével és tövével összefordítva, egy nagyobb kötetbe köttetik, s ezzel az áztatásra előkészítetik. Ezen összefordítás által a kévék elvesztik hegyes, kupos alakjokat, s az áztatásban összehalmozva, egyenleges fekvést és rendszeres berakhatást lehetősitenek.

Az így okszerű módon üzött „földművelési ipar“ képezi a földművelési culturát; s amint bizonyítottuk, a kezdetleges kezelés fölött a kendernél, az olaszok 50-60% haszonnal fizeti ki magát.

(Folyt. köv.)

A földművelési ministerium leirata.

Zombor sz. kir. város közönségének. Zsuffa Vince ottani tanár és Gösser Vitus phylloxera biztos által a város határában gyanusnak jelzett szőlőterületek megvizsgálására kiküldött szakértő megbízottam jelentése szerint a phylloxera vész Falcione Nándor városi tanácsnoknak — a többi szőlőktől szántóföldek által egészen elszigetelt fekvésű, összesen 1150 □-öl nagyságú szőlőjében mintegy 500 □-ölnyi területen tényleg constataltatott.

A vész azonnali elfojtása céljából a fentjelzett szőlőterület inficiált részének teljes mérgezést általi kiirtását, a többi résznek pedig a zár folytán leendő kivágatását határozván el, — a szükséges munkálatok teljesítésére annak idején Blaskovicz Ödön megbízottamat fogom kiküldeni, felhívom ennél fogva (cimet) hogy nevezett feladata teljesítésében minden tekintetben, de különösen a szükséges munkaerő rendelkezésére beosztása által hathatósan támogassa. Addig is azonban míg a közönséget a phylloxera lepelt szőlőterületen a fentebbiek szerint igényelt további intézkedések iránt külön utasításokkal elláthatnám, kötelességévé teszem, hogy hatáskörén belül mindent elkövesson arra nézve, hogy a baj lehetőleg helyhez kötve maradjon. Ebből kifolyólag a következők iránt utasítom a közönséget:

1. A phylloxera lepelt terület, ugy az azzal összefüggésben lévő szőlők zárlat alá helyeztetnek.
2. Ennek értelmében a phylloxera lepelt terület a szakértő kijelölése alapján távolról is kivehető póznákkal, táblákkal, vagy egyéb jelekkel megjelölendő, úgy, hogy a vész terület bárki által könnyen felismerhető legyen.

3. A kijelölt vész területen szőlőtők kiásatása, levágása, gumós vagy gyökönvények kiszedése, s a talajnak bármilyen módon való bolygatása további intézkedésig tilos.

4. Ugy a kijelölt vész területről, mint az azzal egybefüggő összes szőlőterületről gyökeres vagy gyökértelen szőlővessző, vagy növény, szőlőlevél, a szőlőtő bármilyen fa, vagy cserjemenü ültetvény, használt dugok és szőlőkarók, szőlőlevélbe csomagolt bármilyen tárgyak kivitele tiltatik.

5. A zár alá helyezett egész terület szőlő tulajdonosai nyilvános kihirdetés útján nem csak a 3. és 4. pont alatti tilalmakra, hanem általában a phylloxera veszélyes voltára azzal figyelmeztetendők, hogy a jelekkel ellátott phylloxera lepelt területen való járástól óvakodjanak, miután a lábbelire ragadó földdel a vészly a többi még ép szőlőbe elhurocolható.

6. A zár alá helyezett szőlőkkel szomszédos, vagy ahhoz közel a környéken lévő szőlők tulajdonosai szintén nyilvános kihirdetés útján figyelmeztetendők, hogy a zár alá helyezett területen foglalkozó szőlőmunkásokat szőlőkben alkalmazni óvakodjanak, mivel ezek eszmáik és ruháikon, de főleg szerszámokon a szabad szemmel nem igen látható rovar könnyen áthurocolhatják a még egészséges szőlőbe.

7. A 3. és 4. pont alatti tilalmak ellen vétők az 1880. II. t. c. értelmében az abban kiszabott büntetés alá esnek.

Utasítom a közönséget, hogy a tett intézkedésekről, nevezetesen a zárlatnak miként történt elrendeléséről ide azonnal jelentést tegyen.
Budapest, 1881. okt. hó 13. án.

A minister meghagyásából:

Beitz s. k.
ministeri tanácsos.

LEVELEZÉS.

Pacsér, 1881. október 9.

Tekintetes szerkesztő ur!

A két halmon épült községből írom e levelet szeles október első hetében. Nem, mintha a danzigi császár találkozása eddig napfényre nem került titkait akarnám földeríteni; sem a Várady contra Rohonczy ügy láthatatlanságban rejló indokait nem fogom kutatni; hanem csak azért, hogy áldott községünk egy áldatlan gyermekének helyzetét kísértsem meg lerajzolni.

Azért cselekszem pedig most, mert időszerű, miután az iskolák már „beállottak.“ Ezt azonban nem kell úgy érteni, mint midőn a Dunáról mondják, hogy beállott; mikor a széles folyam egyik parttól a másikig szakadatlan jégablát képez. Oh nem! A mi iskolázásunkon még jókora repedések, hézagok vannak, melyeken keresztül tisztán látható a közönyösség nyugvó vize, vagy a kötelességmulasztás szennyes zajlása. Igaz ugyan, hogy törvény értelmében még szeptember elsején be kellett volna állni az iskoláknak, de hát nem azért vagyunk magyarok, hogy valamit törvény értelmében és annak idejében teljesítsenék. Aztán meg Isten és a helyi viszonyok ellen való halálos vétek volna bucsu előtt (sept. 18.) komolyan elkezdni a tanítást, mert a pacséri embernek olyan, vagy még fontosabb a bucsu, mint például a törököknek Mohamed futása.

Am tegyük fel, hogy az iskolák beállottak. Többféle iskola van Pacséron, azok közt bizonyára első a községi. Ez pedig úgy keletkezett, hogy egykor a reform gyülekezet álmodt látott, mint hajdan Farao király s kapta magát — az itt szórványosan élő izraelita atyafiakkal egyesülve — községivé tette iskoláját, divatos eljárást végezvén egyfelől s óriási eredményt várva másfelől. Az utóbbiban csalódott.

Távol legyen, mintha én a felekezeti iskolák mellett akarnék kardot kötni, sőt állítom; hogyha valaha eljön az idő, midőn ezerféle natioval megbélelt országunkban mindenütt községi lesz az iskola s azok felügyelete a kormány közvegeinek kezébe helyeztetik: az óriási haladás lesz. Most is olyan helyen, hol az egész község osztatlanul alakítja községivé iskoláját, — bölcsen teheti, mindenképpen és szép renddel folytathatnak, de nálunk a kath. felekezet külön tart iskolát, a nem egyesült görög ismét külön s így a községi elnevezés csak épen elnevezés.

És bizonyára misériái is vannak. Majd abban a sorsban részesül, amiben a kített gyerek. A község azt mondja, hogy hiszen mindössze néhány száz zsidó fiu zimatol ott a tudomány vájárjában, tehát az elvégre is reform. iskola s kötelessége az egyháznak pártolni, áldozni. — És a községnek igazsága van. Az egyház meg azt mondja: én községivé nyilvánítottam iskolámat, vezetése a község kezében van, teljesítem azt és annyit, amit és mennyit az átadásnál vállaltam, többet nem tartozom. És az egyháznak is igaza van. Így aztán „inter duos litigentes tertius“ — nem gaudet, hanem jajgat.

Vannak, kik hiszik, hogy jobban áll az iskolázás ügye, mint ennek előtte. Lehet. Nem állítom az ellenkezőt; de hogy nem áll úgy mint kellene, azt tudom és mondom. Szép az az illusio uraim, hanem hát „la vraie philosophie est de voir les choses telles, qu'elles sont“ mondja Buffon.

Mint minden nemesebb vállalatot, adóssággal kezdük a dolgot. Egyház és község galyabítottunk össze egy derék épületet, amelynek azonban már ma mindennapi imádsága az, hogy „de fedj meg Uram engem“ míg a másik — a régi épület olyan desperatus állapotban van, hogy az egyik fala fél szemmel mindig a másikra néz, mintha azt kérdezné, mikor szándékozol már bedőlni? . . . A tanítás már eddigel több elképzelhető módszereken keresztül hajtattott s az lett a tapasztalat, hogy a tanerő kevés — igen de pénz nincs — többet tartani, s így marad az oktatásügy abban a helyzetben, amiben a szegény asszony, a ki főzőskor a szomszédba megy egy kanál sőt kölesön kérni.

Aztán az az iskolaszék, — oh be szép cífraság, mint a nadrágon a vitézkötés. Fel is vannak esküdvé mindannyian, hanem hát a szó, „a hang csak füst és pára, csak köd a valóság homlokára“ mondja Faust vagy ki? Könnyebb volna a berlini congressust összehozni, mint egy iskolaszéki gyűlést nálunk nyíbe ütni — főleg nyári időben. Nyilván megmondják, hogy nem érnek rá. Ha én elnök volnék, kidoblatnám, hogy egy irlandi ágens van a község házában, ki a buza métermázsájáért 30 krral többet ad, mint ahogy kélt — a kinek tehát van eladó; jöjjön. — Fogadom, hogy az egész község eleje, nagyja megjelenne s akkor könnyen kifogdoshatnók az iskolaszéki tagokat.

Az anyagi dolgok biztosítása, iskolaadók, mulasztás pénzek behajtása, vagyoni felügyelet, közvetve az előjáróság tisztét képezi. Igaz, hogy egy községi előjáróságának temérdek dolga van; több mint Herkulésnek, midőn 12 nagy munkájával volt elfoglalva, ezerfelé huzzák és igénylik annak a figyelmét; de hát „megkövetem a tens, nemes“ előjáróságot, mégis csak nem a legutolsó helyre kéne tenni az iskola ügyét, mert azokban a tarisznyával járó apró cseprőségekben van a község jövője. Minél iskolázottabbak, értelmesebbek lesznek azok, annál szebbnek, virágzóbbnak lehet remélni a község jövőjét.

Hogy még októberben is folyvást szállingóznak a tankötelessék, mint az elkésett darvak, s hogy a feljárók közül is naponként szép számmal hiányzanak: az abnormis dolog. Hogy az iskola vagyona körül a multban sikkasztás, holmi bizonytalan számlakon lebegő adósság, jókora összegnyi hátralékok figurálnak: az fájdalmas valóság. Hogy úgy az „érdemes előjáróság“, mint a mélyen tisztelt iskolaszék“ csakugy félvállról veszi ezt a fontos ügyet, mintha egyikünkre sem tartoznék: az szomorú állapot. Szép az a nevelés, fontos az az iskolaügy, de hát mozduljon más — mondogadjuk magunkban. Egy találó adoma jut itt eszembe, elmondom.

Hét cigány ült vala a tűz körül, lábaikat uri kényelemmel kinyújtogatva, tizenegy vörösréz színű láb egy csoportban, meglepő látvány. A tűz azonban hamvadozni kezdett s szó volt róla, hogy fiáért kellene menni valakinek. Ugy, de ki menjen? En nem tudom, melyik az én lábam a sok közül, szól az egyik, én sem tudom, a többi sem tudja. Senki sem találta saját lábát az összekeveredett csoportban. Fog erre a vajda egy jó hajlós fűzfavesszőt, oda it vele serényen a gazdáiktól eltévedt lábak közzé, hej de megtalálta egyszerre mindenik a magáét. Ugyan édes Nagyságos tanfelügyelő ur suhintson közzénk egyszer, kétszer valami jó hajlós fűzfavesszővel!! Engedelemmel legyen mondva.

Kajabasz.

Zombor, 1881. október: hó 11.

Tekintetes szerkesztő ur!

Már mult héten szándékoztam tudósítani tek. szerkesztő urat az alábbiakról, — gondolván azonban, hogy a nélkül is fog tudomást szerezni arról — nem akartam levelemmel háborgatni.

Csonoplán már régóta igen gyakoriak voltak a tüzesetek, olyannyira, hogy az utóbbi időkben már aludni sem mertek őrizet nélkül; a családtagok egymást felváltva őrködtek éjjeken át. Az elmúlt hetekben 3 tüzeset fordult elő, három egymás után következő éjjel; első éjjel a plebánián, második éjjel egy özevgy házában és harmadik éjjel Pollák Mór házában ütött ki a tűz, mely utóbbiban kiválólag igen sok kárt okozott: a padláson levő gabona, bór, tollu; hat ló, egy csikó, mind a lángok martaléka lón. A gyanu egy Schlotter Jakab nevű németet terhelt, ki egy izben gyújtogatás miatt vád alá volt már helyezve, de bizonyíték hiányában felmentetett. Ezen Schlotter épen panaszt emelni akart az illetékes hatóságnál a miatt, hogy többek ezen gyanuvál nyilvánosan éltek, ekkor azonban az illetékes hatóság, a gyanu alaposágáról már tudomással bírt és öt rögtön letartóztatta. Valószínű hogy az eddigi tüzeseteknek mind Schlotter volt szerzője. Mig egynéhány gyújtogató van elfogva kivüle, kiket mind ő fogadott fel pénzért, hogy az általa kijelölendő házat v. gabonát felgyujtsák.

Érdekes epizód is adta elő magát ugyanekkor. Egy káros német ember jelen volt a kihallgatásnál, midőn bevallotta az egyik bérenc gyújtogató, hogy öt forintot kapott a miért a jelen volt németnek gabonáját felgyújtotta. „Mé nem tyüitted én hosszám, én attad fóna 20 firtot hoty ne tyujsd mek“ jegyezte meg káros, németes magyarsággal.

Kishegyesen Fodor Áron kishegyesi úr szóvitába keveredett egy topolyai emberrel, miközben Fodor el-lökte a topolyait, ki oly szerencsétlenül vágta fejét egy vasba, hogy rögtön szörnyet halt. Fodor el van fogva.

Stern Salamon.

Édua.

Kun László sátorra, éj borult le rája,
Benne van a hunok, magyarok királya.
Országos gondjait messze elhajtja,
Szép fejét Édua keblére lehajtja
S a leány néz rá s ugy nevet.

Hollószin fűrtivel játszadoz az ujsa
Elkezdi előlről, a mikor megunja —
Csábosan mosolyog kedvese szemébe
Szerelmet, édeset sutog a fülébe.
— Oly szép a leány s oly kecses.

Meglátod eláru, hűtelen lesz Aida,
Belejössz miatta, szerelmem, a bajba.
Nem felel a király, magához karolja,
Lángoló csókjait ajkára szórja
— Ugy örül a leány, ugy kacag.

Büllikem a kézben, szívre hat zamata,
Szerelmem tölti meg, szerelmem itatja —
Ütelés, csókra csók, habzik a kék árja,
Élalszik a hunok, magyarok királya
— S a leány ugy vár, ugy figyel.

Dolmányja újjába ott rejti a tört el,
Királyi sátorba ugy suhan be Törtel,
Utána Árboc és Kemence bemennek,
Lászlóra orozva gyilkokat emelnek.
— S a leány ugy fél, ugy remeg.

Öt leány örökre szép szemek sugára,
Véghezja Éduát a szíven találja.
Felszállt: s jaj hiszen nem így akartam én
Leroskad s királya vérező tetemén
A leány ugy sir, ugy zokog.

Forgách Endre.

A MÚLT HÉTRŐL.

(Kürcolat.)

... hol késsel az éji homályban?!
„Juj!... juj!... szent atyám!...“
„Az égbe kérem, édes Margit nagysám! Mi-
csoda?...“
„Nem látja? ott... ott, ni! — oh kedves Pali
bácsi gyereünk innen, s aladjunk!“
„De szerelmes Istenem?!“
„Jöjjön, ha én kérem szépen, hamar, hamar! azok
a kis tüzes... cimet-török!... jaj! most sülnék el.“
„Ugyan, ne féljen édes kisasszony! dugja be a
fülecskét; lám az inakönyvét is elejtette ijedtében,
szegényke!“
— Durrurr! — hársány ropogással dördül el a
mozsár — és a füstgomolyban egy allegorikus képet
bámul a vasárnapi világ: mint akarja egy bájos hölgy
magát elrejtteni a boldog fiatal dandy védelmező ke-
belén! —
„Üm, üm, bruh! — csak hogy végre megszaba-
dultam...“
„Hát édes nagysám ez a terménykiállítás
megnyitása volt.“
„Aztán ahhoz kellene ezek a csunya, fekete,
durranó bogarak?!“
És a megmentő büszkén tolja magasabbra orrán
monocle-jét, hazakisérve a hozzá gyöngéden simuló
nőt... Egy köszönetteljes szempillantás, egy meleg
kézszorítás azokból a „putter“ kacsókból — és a
szívet gyulasztó szemek azur világa elenyészik a vá-
lást nyikorgó kapuszárny sötét leple mögött.

Sűrűve forogva hemzsegnék a kiállítás termében.
— „Hogy is mondtad tovább: Vak lúra...?“ — „Oh
dehogy — hibíhi — bátorodik ismételtlen megjegyezni
a szellemes boncane, karjára támaszkodó nejének —
te kis csacsi! Maclura aurantiaca az — hibíhi — —
nagyserű gyümölcsei vannak, nézd csak anyjuk!“ —
A vidéki gentleman ő-jével együtt szintén érdemesnek
tartotta társadagot venni magának a ritka termények
megszemlélése végett a helyszínre vándorolni. Az
ártatlan leány egy félreeső asztalnál így sóhajt fel:
Oh ha nekem volna olyan szőlőm, hol ily almák, ily
szőlők teremnek, én is — „Hagyja el — szól
közbe az ifju — hiszen ki látott az ön szeméinél szebb
szőlőszemeket, az ön üdepiros orcáinál ragyogóbb al-
mat ezen a kerek világon?!“ — Később Éstike vi-
szonozni akarta a dicséretet. — Valóban ily kendert
szeretnék termelni, bizonyára ez nyeri az — „Ugyan
hallgasson! Hol van az a batodik világész, amely-
nek lakói olyan kóccal büszkélkedhetnek, mint a
maga gyönyörű korszakállója?!“ — Persze ettől híz-
tatott az ipse! — Osztan — köhög a falusi dáde —
koma, nem lelek itt sehol se bácskai champagnert.
— Aszondhassa!

„Apropo! édes Bella kisasszony ma van a le-
ányvásár.“ — „Igazán?! — Ha szomszéd ur elkísérne
engem odáig!“ — „Kérem! kilencszáz kilencvenkilenc
és dupla-fél örömmel! De akkor már — vakmerészked-
dem őszintén figyelmeztetni nagysámat — legyen szí-

ves magával esernyőt is vinni.“ — „Hogy-hogy?! hi-
szén olyan derült az ég! Ne tréfálkozzék! még nap-
ernyő sem kell, nem oly égető az őszi nap.“ — „Ese-
dezem — egy asinodrom esik utunkba ott a me-
gyeház terén, melynek művészei (daca, hogy „éhes-
képek“) — ha már megcáfollhatták azt a physical
ellenmondást, hogy valami két helyen, ugyanazon idő-
ben, egyszerre legyenek képesek magasabb acrobaticus
tehetségükkel fogva számár-ordítást hallatni, mi pedig
esőt szokott jelenteni.“

„Valóban. Hm, hm milyen leleményes. Menjen
csak!“ — „Mondtam, hogy igen szívesen, ha nagysám
velem tart.“

A tambura levítő zummogásánál izzadtan tömör-
rülnek koszoruba szűz lányok, legények, s halálra
fáradtan verik össze bokáikat a menyecskék oldalán;
inkább kidőlnek a kedves teher alatt, semhogy ők
előbb hagyják félbe a táncot, mint a zene a maga
dolgát. Hogyne vigadnának, hogyne kiáltanának örö-
mükben, mikor ők már holnap nem legények többé!
Habár teljesen igaz van a nemzet legnagyobb (fáj-
dalom: volt) dalnokának, mikor azt zengi a kéjtől:
„Keblem ugy dagad s erszényem ugy lapul!“ — itt
még ez a tapasztalás sem igen nyom a latba! (csak
a zsebbe.) Hanem azért:

„Foly a kanesó piros vére...
Megveszek én az estére
Galambom!“

És a fiatal, érzékeny, szerelmes dandy e kis mon-
dat után mélyen sóhajt fel — mi egy gyenge pír ki-
sérétében kapja visszhangját kedvesének Venus ar-
cáról.

Hazamenet közben aztán kikérdegetik egymást
a hamisak: „Igaz! nem jön kegyed ma concertbe?“

„Oh — épen most akartam kitapogatni nagysám
bibéjét! Én legfeljebb azért szeretném a hangversenyt,
hogy kisasszony multságát, műélvezetét fokozzam —
— inkább — — —“

„Inkább a tánc kedvéért! Igen?! — bölíngat
fejeskéjével a hölgy. — Szívesen ráállok én is mon-
cher Monsieur!“

És ő azt hitte az udvarló le van főzve, azért
lépdel egész a városba olyan büszkén.

Oh a kisasszonyok igen könnyen válnak phan-
tasticusokká! Ez egy régi és öreg hiba.

Most pedig nyissuk meg a mennyország kapu-
ját! — Lábujhegyen, visszavont lélegzettel, leemelt
cylinderrel lépünk be az angyalok homába... A esil-
lárók bűvös fényköréből lehalló sugarak boldog ha-
llással mulnak ki a félig nyitott keblek márványán.
Nagy vártatra lecsendesül a seraph-esevegés zaja, —
a hangverseny megkezdődik. — — —

A szende-bájú Marianna kisasszonynak édes
álomba ringató hangjai a zongora méla búsan lágy
dallamával olvadnak össze és ezen euphonia az ember
lelkét az elábrándulás régióba ragadja fel: honnan
csak a „szerelmes kovács legények“ kegyetlen kala-
pács ütése ráncigálják le a prózaiság aszfaltatlan
országútjára... Oh mikor nyílnak meg ismét ihlet
csendülésre Pepi nagysámnak eper-ajkai?! — — —
Ó talán nem is tudja, hogy haszatlannal pazarolja azoknak
zománéat e hivogattással: „Tekints ide!“ — Hiszen
anélkül is, ha tíz szembe volna mindenkinek, reá sze-
geznék egytől egyig. (Különben pardon! a kisasszony
tán ugy értette: egy sínes köztűnt oly ostoba, hogy
reá ne tekintsen)

Ha nekéd szerettél Terpsichor Muzsám nagy ked-
ved telik az áldozatban, akkor az általunk bemutatott
ellen ugyancsak nem panaszokdoltat s ugyancsak élvez-
zetes órákat szerettünk neked! Láthatad mily olthat-
lanul lobogtak oltárodon a l-lkesülés lángjai, melyek
tisztelet Sándorunk vonói újra meg újra feléleszt-
ettek valódi magyaros zamata dalokkal. Nem csoda
azért, ha a multság nem épen reggelig — csak kivil-
lágos kivirradtig tartott.

Egyhanglag osztozunk a mi közkedvelt művé-
szünk véleményében, hogy tudniillik: „bennünket egy
asszony ne excoirozasson!“ hanem akkor hála fejé-
ben bizonyára ő is — és vele mindenki készségesen
el fogja ismerni, hogy olyan hangverseny is ritkán
van a „sifonyerba!“

Calligraphus.

Utóhangok a hangversenyhez.

Micsoda... tehát csakugyan ugy volt? Hol a
kritikus részrehajlatlan tolla? Ki is énekelt legszeb-
ben... és kik még? Ki a legmúltóbb a dicséretre?
Kinek nyújtuk a borostyánt diadala elismeréséül?

Avagy mi vezet a kritikát, érdem? vagy az
igazság rovására a lovagiaság.

Vonulj félre tollam örökre! ha az igazságot mel-
lőzve foglak kezembe; fogjjon el érvem, mely elis-
merést v megrovást indokoljon ott, hol az ének, a dal,
a költő, a zene, produktiójának m-ltatása a kérdés.

A művészet templomát tiszteld, szolgáljon az össze-
tákoltt állvány oltár gyanánt.

Ha szerelmes vagy is — kérdezd meg az észet,
e hideg számító politikust, s szavát ne vedd meg.

Ne feledd, hogy két hatalmas, kapcsolatos elem
intézi életet ügyeit, az ész és a szív, melyeknek hely-
yes össz-ténykedése utal a legcélszerűbb intézkedésre,
munkád hálát arat, jutalmad az állításodban való meg-
nyugvása azoknak: a kiket érdekel.

Az ész mint mondottam bölcs, higgadt, számító,
ha reá hallgatsz, minden lépted egyenesen az élet
célja felé vezet, — s meglehet, hogy nagy ember lesz
belőled. Lehetsz: bölcsész, matematikus, író, gazda,
hivatalkos és minden, az ész mindenre képes, nagyra,
hasznosra, a világ bámulatát felkelti. Csak azt mon-
dom egyoldalú leszes és senki rokonszenvét el nem
éred.

Az ész olyan, mint a világ az ő rendszerével. A
nap körül forog a föld; a föld körül forog a hold, és
ismét mindakettő a nap, végre mindegyik saját önten-
gelye körül. Ez a mi kis világunk. Ezen világésznek
munkája után jutott az évhez, a naphoz, a világos és
sötét éjhez.

Lám milyen nagy érdeme van a mi világunknak
müködésében, különösen ama pontosságban, a mely
számításunk szerint eljuttat az ó évből az újhoz, az
éjből a nappalhoz, stb. Valjon van-e ok a világon, a
mely változást idézhetne elő? Nincs bizony... A
világ eme ténykedését nevezem igazságnak! S azt állít-
tom, hogy az ész önmüködése hasonló — és eltérés
csak képzeletileg, a gondolat és érzés villámsebességé-
nek észrevehetetlen találkozása folytán keletkezik.

A szív az érzés, a szeretet, a barátság, épügy a
kicsinyes hajlamok tárháza.

A szív olyan mint a természet, mely szépségében,
müködésében bámulatos, jótékony és szűkkezü, majd
haragos, épít ésrombol, van levegője és víze — ezek-
ből csinál villámot, égiháborút, vihart — mely meg-
reszkedett fél világész. Azonban kegyetlen haragja
mihamar lecsillapul, szétépett öltözétét elődi moso-
lyra, s a mikor a nap, a ragyogó istenszem ismét
fényárját önzönli el szerette kis világában, kinevetni
látszik megrettent lakóit.

A természet uralja a világot, a szív uralja az
embert, de mindakettő önállótlan — nála hatalmasabb
tényező létezése, hatásra képesíti: nagyra, szépre, jóra,
ez adja meg erejét azon mérvben, a milyennel imáda-
tot, tiszteletet, méltatást érdemel ki, hatalmasa bebizony-
nyul — jóban ugy, mint rosszban.

A szív lelkesít, nagy tettekre vezet; tanítja, hogy
szeresd az Istent, a világot, a hazát, a királyt, az
embereket.

De amíg oltárt emel a felségesnek, a nagynak,
egyszersmind képes hitelenségre, méltánytalanságra,
önbüntésre, részrehajlásra vezetni az észet, azt a nagy
urat, amely egy világot felöllelni képes.

No de elég a politikából, Amíg eddig írtam, fel-
se vegyétek; ugyis csak ugy gyengén áll vonatkozás-
ban azzal, amit mondandó lesznek. Szóljunk a tárgy-
hoz, osszuk az érdemekeket az érdem.

Az első a hanghordozásban nagy mester, iskolája
igen jó Hangja, mint a megpendített huré, hosszan,
tisztán, fokozatosan hullámszik lefelé — de a kel-
lő hangváltozással — míg új fokra lép, s ez a kitartott
piano hangütemköz olyan gyönyörű, finom, szabatos
kivitelű. Ezt szerettem volna én sokáig hallani.

A dalárda előadása műértékkel bír.
A harmadik érzéssel adta magyar dalait. Mind-
egyik megéid-melte azt a neki áldozott csendes, komoly
figyelmet, a lelkes-désből származott tapsot, a sok magán- és a hírlapi már közzétett elismerést.

De engedelmet kér-ek, én még másokat is meg-
akarok dicsérni, még pedig pártatlanul és azon jöhi-
szemben, hogy a méltányolásban igazságos leandek.

Ki is állott a hölgykar élén? Ki az az elegáns
ragas alak, kié az az ezüst esengésű hang, mely a
kárból mindig kiballatszok? Magán-előadásából kitűnik
a művészet bírása, de melyet szerényen elfátyoloz, s
csak az erősen vizsgálhatgató szemé vesz észre. Hangja
ércének rezgése csattog a terem minden zugában egy-
formán, mintha mindenkit külön keresne meg, minden-
kit egyforma távolból érte.

A hölgykar jobb szárnyán álló csoportból szép
alt hangok hallatszanak, menjünk, figyeljük meg...
Szemémet lefelé szegzem, hogy ha egyszerre feltek-
tek, — a hangirányból — lássam, ismerjem meg az
éneklőt. Az egyik, aki lepszérel áll, a csoport között
tán a legfiatalabb; szép fekete szemével élénken tek-
int olykor a hallgatókra, arcának élénk pírja mutatja,
hogy a nyilvános szereplés fiatal lelkét egy kissé elfo-
gja. A másik és második már e terem nem újone
Sok tapsot aratott már; szép kék szemével könnyösen
tekintget, — kevés vidámságot, életet mutat, pedig
mily jókedvű, milyen élénk, szellemesen kedves tud
lenni alkalmilag. Fogjuk rá, hogy... szerelmes, nagy-
nyon szerelmes, lelke el van foglalva önmagával.

Most elősorolom a bajokat. Szent Kristóf! Milyen
meleg volt abban a teremben! Mekkora por volt! Mi-
lyen jó lett volna felütnöni, a levegőt megöntözni,
hogy hűsebb legyen, aki nem táncol, kiütnözni, hogy
több hely legyen (nem a garde de dameokat értem).

Épen négyszer akkora terem, mint a Vadász-
kürté, felelne meg a mi táncoló közönségünknek (be-
lehet bizonyítani mennyiségtanilag, de pardon, most
nem érek rá, majd máskor)

Vége leány- és ifjútársaim egy indítványt mu-
tatok be: hogy színházunk hamarabb felépüljön, hogy
legyen számunkra megfelelő mulatóhely; ajánlkozunk
a színházépítő bizottságnak, miszerint munkát vállal-
junk, segítünk, kiássuk az épület alapját, segítünk
letenni az első követ, mely ez új templom falát képe-
zendi. Rakásra hordunk minden követ, fát, míg fel
nem épül. Hogy mihamarabb lássuk zászlós homlokát,
és büszkén mutathassunk reá: ime, lásd idegen, ez a
mi színházunk. (Ezen célból majd holnap vállalkozási
ívet boesátok ki — de pardon, ezuttal nem érek rá)

Kardos J.

NINCS SZÍVE.

Novella.

Írta: Kun Melánia.

(Folytatás.)

III.

A Bérczy kastélytól mintegy órányira, messzire
bent a hegyek között, sűrű fenyves közepén áll az
ugynevezett „remete lak.“ gróf Alváry Ernő birtoka,
ki mint Evelinétől hallottuk, maga adá e különös ne-
vet lakának, mely azonban csak abban hasonlított egy
„remete-lakhoz.“ hogy mélyen elvala rejtve az ember
szemei elől, egy oldalán százasok fák, másik részén a
hegyektől, melyeknek aljában egy gyönyörű völgy kö-
zepette feküdt. A ház, melyet bátran nevezhetnénk
kastélynak is, egyike vala a legszebbeknek, mind külső
formájára, mind belső izléses kényelemmel párosult
berendezésére nézve is. Alváry gróf e birtokán igen
visszavonultan élt, ritkán ment valahová, nem fogad-
ott társaságokat, s csak néha jött hozzá egy-egy bá-
rártja a fővárosból, hol rendesen a telet töltte.

Épen ez időben egyik legjobb barátja Tarray
Dezso időzött nála, s a parkban találjuk őket, amint
vidáman beszélgetve sétálnak a fenyvesek között.

Alváry Ernő gróf nem állott már az ifjúság első
éveiben, s éveinek számai mind jobban közeltek s
nem állottak távol a negyvenes számtól.

IV.

Egyes szöveg

szóló érd

Magy

mikor tar

pontosan

nak alatt

melyek a

kán való

Világ

tatnak, a

cimén ki

De sőt f

irodát ny

rakással

alatt, hog

által nag

szolgái á

tani kéts

szerte so

Az i

nem, azu

tartást. M

zésnek is

a gazdas

ritaná. U

pokban,

sebbel-lob

tésével:

rendszer

dolgaikat

lalatosság

Hiszen a

gát pihe

radtak. h

Terá

osztályai

eszerint i

és nevelé

dty De

apa kom

nevelésü

el söröz

del és ha

dába Gy

hallott f

egyed. m

valatos ó

Amu

letes csal

egypár ó

szokás —

Hány

a nap de

Ezen

csak a k

az új ren

Hog

kimutattu

beláthatn

mert az

vele Eze

való dolg

selő pedig

huzamban

és kétsze

— Azt

egyhuzam

jóakarati

hivatalból

munka, m

állandó n

akad, ép